

Analiza i obilježja korištenja sredstava kohezijskog fonda Europske unije

Vrljić, Anđela

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:470230>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANĐELA VRLJIĆ

**Analiza i obilježja korištenja sredstava Kohezijskog
fonda Europske unije**

Diplomski rad

Pula, listopad 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANĐELA VRLJIĆ

**Analiza i obilježja korištenja sredstava Kohezijskog
fonda Europske unije**

Diplomski rad

JMBAG: 0303041680, redovita studentica

Studijski smjer: Ekonomija

Predmet: Programi i fondovi Europske unije

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: ekonomija

Znanstvena grana: opća ekonomija, međunarodna ekonomija

Mentorica: prof. dr. sc. Ines Kersan-Škabić

Pula, listopad 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana ANĐELA VRLJIĆ, kandidatkinja za magistricu EKONOMIJE ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 15. listopada 2018.

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, ANĐELA VRLJIĆ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom

ANALIZA I OBILJEŽJA KORIŠTENJA SREDSTAVA KOHEZIJSKOG FONDA EUROPSKE UNIJE koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 15. listopada 2018.

Potpis

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Kohezijski fond - osnivanje i obilježja	2
2.1. Osnivanje Kohezijskog fonda.....	3
2.2. Prihvatljive mjere.....	4
2.3. Financijska sredstva.....	7
2.4. Odobravanje projekata.....	8
2.5. Financijske provjere, praćenje, evaluacija i promidžba	10
2.6. Analiza podataka.....	11
2.6.1. Smanjenje deficita država korisnica	12
2.6.2. Podaci po državama i sektorima.....	14
2.6.3. Podaci po sektorima i podsektorima.....	16
3. Aktivnosti Kohezijskog fonda u razdoblju 2007.-2013.	18
3.1. Kohezijska politika i ciljevi	18
3.2. Nova obilježja Kohezijskog fonda.....	19
3.2.1. Prihvatljive države članice	19
3.2.2. Alokacije i financiranje	20
3.2.3. Fond kao instrument napretka	22
3.3. Analiza iskoristivosti sredstava.....	23
4. Aktivnosti Kohezijskog fonda u razdoblju 2014.-2020.	28
4.1. Europa 2020.	28
4.2. Financijska sredstva.....	31
4.3. Potprogrami	32
4.4. Tematski ciljevi (alokacije i ostvarenja)	36
4.4.1. Podržavanje prijelaza na gospodarstvo s malim udjelom ugljika	37
4.4.2. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije opasnosti i upravljanja	39
4.4.3. Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa	41
4.4.4. Promicanje održivog prometa i poboljšanje mrežnih infrastruktura.....	43
4.5. Alokacije i ostvarenja po državama.....	46
4.6. Provedeni projekti	48
4.6.1. Regeneracija infrastrukture javnog prijevoza u Poznanju - Poljska	48
4.6.2. Zračna luka u Tallinnu - Estonija	50
4.6.3. STERED- Slovačka	52
4.6.4. Lindan u Baskiji- Španjolska.....	54
5. Projekti Kohezijskog fonda u Republici Hrvatskoj	56

5.1. Sustav vodoopskrbe i odvodnje s postrojenjem za pročišćavanje otpadnih voda Slavenskog Broda.....	59
5.2. Pročišćavanje otpadnih voda i kanalizacije u Poreču	60
6. Zaključak	63
Popis tablica i grafikona	70
Sažetak	72
Summary	73

1.Uvod

Početak devedesetih godina, Europska unija uvidjela je potrebu za osnivanjem instrumenta kojim će slabije razvijenim članicama omogućiti lakšu konvergenciju kroz pomaganje u projektima prijevoza te zaštite okoliša. Tako je godinu dana nakon ugovora iz Maastrichta na snagu stupila Uredba o Kohezijskom fondu i svim njegovim zadaćama. Fond je od početka bio namijenjen financiranju navedena dva sektora, promet i okoliš, te državama članicama čiji je bruto nacionalni dohodak po glavi stanovnika niži od 90% EU15. U početku su prava na sufinanciranje imale četiri države članice što se kasnije mijenjalo pristupanjem novih članica Uniji te razvojem pojedinih članica tako da više nisu odgovarale pravilima koja dopuštaju financiranje iz ovog instrumenta. Svako novo sedmogodišnje razdoblje donijelo je neke promjene što se tiče samog Fonda, a kako je vrijeme išlo sve su više na njega utjecali i drugi financijski instrumenti i politike Unije.

Cilj ovog rada je opisati obilježja te analizirati financijske podatke Kohezijskog fonda Europske unije. Rad je podijeljen u pet dijelova. Prvi dio opisuje koji su bili razlozi osnivanja Fonda te koja su njegova temeljna obilježja. Na kraju prvog dijela napravljena je i analiza podataka i utjecaja za razdoblje od 1993.-99. Drugi dio započinje ciljevima Kohezijske politike općenito u razdoblju 2007.-13. te smješta Kohezijski fond u jedan od tih ciljeva, pod nazivom Konvergencija, i definira njegova nova obilježja. Analiza drugog dijela bavi se prvenstveno iskorištenosti sredstava Fonda u ovom razdoblju. Četvrti dio, kao onaj koji daje trenutnu sliku stanja govori o Strategiji Europa 2020. i ulozi Kohezijskog fonda u dosta precizno definiranim ciljevima Unije do 2020. godine te daje sliku o tome što je do sada postignuto, a što se još planira. U sklopu ovog poglavlja obrađeni su i do sada uspješno provedeni projekti te njihov učinak na korisnike i šire. Zadnje, peto poglavlje govori o perspektivama za Hrvatsku u zadnjem programskom razdoblju te se također opisuju neki dovršeni projekti na području RH.

U radu su korištene metode analize, sinteze, indukcije, deskripcije, komparacije te statistička metoda.

2. Kohezijski fond - osnivanje i obilježja

Još od vremena kada je čovjek odlučio prestati živjeti nomadskim načinom života i prijeći na sjedilački način te početi sam sebi proizvoditi hranu i graditi svoje mjesto za život počeo je razvoj nečega što se nastavlja i danas. Kada je taj čovjek htio prenijeti neke stvari na drugo mjesto te kada je htio izgraditi malo veće građevine nego što ih je do tada gradio trebala mu je ideja kako to postići. Pronalazili su se razni načini koji su se usavršavali sve do pojave kotača. Inače kotač je nakon vatre bio jedan od najvećih izuma ljudskog čovječanstva u prapovijesti i starom vijeku. Nakon svoje pojave, kotač je i sam imao potrebu da bude još više usavršen i što efikasnije iskorišten za potrebe ljudskog čovječanstva. Nakon tisuća godina, danas postoji ogromna mreža koja se iz toga razvila, a u ovom radu će se zvati riječju "promet". U promet se danas ubraja puno toga, od cestovnog i željezničkog prometa, preko pomorskog do zračnog. Kako se razvijalo čovječanstvo tako se usporedno razvijao i promet. Međutim, promet se nije svugdje jednako razvijao. Ovisno o državama i regijama postoje dispariteti gledajući razvoj prometne infrastrukture. Isto tako, neka bolje razvijena područja nisu međusobno dobro povezana. Ova dva problema se vremenom smanjuju tj. to bi im trebao biti cilj. Međutim, postoji još jedan problem koji je kako se razvijao promet rastao skupa s njim, a to je onečišćenje okoliša uzrokovano prometom. Ekološka pitanja u zadnjih nekoliko desetljeća sve su češća i opširnija. Izrađivali su se i potpisivali razni sporazumi vezani za okoliš i dotaknule brojne grane svjetskog gospodarstva.

Pitanja zaštite okoliša postala su jedna od najvažnijih tema na političkom planu. To je zbog gotovo jednoglasnog konsenzusa znanstvene zajednice da sve vrste degradacije okoliša, posebice oslobađanje stakleničkih plinova (GHG) u atmosferu dovode do klimatskih promjena te predstavljaju prijetnju životu na Zemlji. Ipak, do nedavno napredak u pronalaženju političkih rješenja za probleme okoliša bio je izuzetno spor. To je često bilo povezano sa strahom da regulacija okoliša može ugroziti gospodarski razvoj. Unatoč tome, Europa je od 60-ih godina postupno usvajala neke od najopsežnijih zakona o zaštiti okoliša u svijetu. Cijelo vrijeme, Europa je održavala stalni gospodarski razvoj, pokazujući da se ta dva procesa mogu međusobno pomiriti i međusobno se jačati. Naime, između 1990. i 2014. emisije EU smanjile su se za 23%, a BDP porastao za 46%. Za razliku od teške industrije,

zelena tranzicija gospodarstva stvorila je mnoge nove poslove i stimulirala rast u različitim sektorima poput obnovljivih izvora energije.¹

2.1. Osnivanje Kohezijskog fonda

Ugovor o Europskoj Uniji je 1992. godine naložio da: "The Council, acting in accordance with the same procedure, shall before 31 December 1993 set up a Cohesion Fund to provide a financial contribution to projects in the fields of environment and trans-European networks in the area of transport infrastructure."²

Dana, 16. svibnja 1994., na snagu je stupila Uredba³ vezana za Kohezijski fond gdje se navodi da je isti namijenjen jačanju gospodarske i socijalne kohezije Zajednice. Prema toj Uredbi, fond osigurava financijske doprinose projektima koji doprinose postizanju ciljeva utvrđenih Ugovorom o Europskoj uniji u području okoliša i transeuropskih prometnih infrastrukturnih mreža u državama članicama s bruto nacionalnim proizvodom po stanovniku (BDP-a), mjereno paritetima kupovne moći, manjem od 90% prosjeka Zajednice, a koja ima program koji vodi do ispunjavanja uvjeta ekonomske konvergencije. Do kraja 1999. samo su četiri države članice zadovoljavale kriterij u pogledu već navedenog BDP-a po glavi stanovnika. Te države članice su Grčka, Španjolska, Irska i Portugal.⁴ Kako svaka država članica čiji BDP prelazi prag od 90%, gubi pravo na pomoć Fonda za nove projekte ili, u slučaju važnih projekata podijeljenih u nekoliko tehnički i financijski odvojenih faza, za nove faze projekta, trebalo je pratiti rast ovih država. Što se tiče kriterija BDP-a, ove četiri države članice nastavljaju biti prihvatljive za pomoć Fonda nakon prosječne ocjene 1996. godine kada je utvrđeno da njihov BDP ostaje ispod 90% od prosjeka Zajednice.

Budući da su kriteriji iz Maastrichta (1992.) ograničili javni dug i javne deficite, državama sa slabom infrastrukturom bilo je teže uhvatiti korak s ostatkom EU-a nego što je to ranije bio slučaj. Stoga je potpora bila usmjerena na pomaganje državama da to ostvare doprinoseći izdvajanjima za proširenje i poboljšanje prometnih mreža i

¹ Fondation Robert Schuman, European Issues, How Europe can and should become the guardian of the Paris Agreement on climate change?, <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0450-how-europe-can-and-should-become-the-guardian-of-the-paris-agreement-on-climate-change>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

² Treaty on European Union, 1992., str. 54., https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/.../treaty_on_european_union_en.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

³ COUNCIL REGULATION (EC) No 1164/94 of 16 May 1994 establishing a Cohesion Fund, str. 3.

⁴ Loc. cit.

ekološke infrastrukture, uklanjajući na taj način prepreke njihovom gospodarskom i socijalnom razvoju. Istovremeno, navedeno je ulaganje također trebalo proširiti projekt jedinstvenog tržišta te konačno gospodarske i monetarne unije, a sve to poboljšanjem prometnih veza s ostatkom EU-a i osiguravanjem minimalnog standarda infrastrukture diljem EU-a. Za razliku od Europskog fonda za regionalni razvoj, fokus je od početka bio na situaciji na nacionalnoj, a ne regionalnoj razini i na razlikama između država sa nižim dohotkom i ostatka EU-a, a ne na disparitetima između regija.⁵

2.2. Prihvatljive mjere

Prihvatljive mjere financiranja Kohezijskog fonda mogu se podijeliti u dvije grupe:

1) U razdoblju 1994-2000. godine propisano je da Fond može pružiti pomoć za projekte zaštite okoliša koji doprinose postizanju ciljeva:⁶

- očuvanje, zaštita i poboljšanje kvalitete okoliša;
- zaštita ljudskog zdravlja;
- razumna i racionalna uporaba prirodnih resursa;
- promicanje mjera na međunarodnoj razini za rješavanje regionalnih ili svjetskih ekoloških problema.

Politika Zajednice o okolišu u navedenom razdoblju usmjeravala se na visoku razinu zaštite, uzimajući u obzir raznolikost situacija u različitim područjima Zajednice. Temeljila se na načelu opreza i načelima prema kojima treba poduzimati preventivno djelovanje, da se šteta u okolišu treba vratiti izvoru te da zagađivač treba platiti. Određeno je i da sami zahtjevi zaštite okoliša moraju biti integrirani u definiciju i provedbu drugih politika Zajednice. U tom kontekstu, harmonizacijske mjere koje odgovaraju tim zahtjevima uključuju, gdje je prikladno, zaštitnu klauzulu kojom države

⁵ Europska komisija, Opća uprava za regionalnu i urbanu politiku, Ulaganja u radna mjesta i rast, Promicanje razvoja i dobrog upravljanja u regijama i gradovima EU-a (Šesto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji), 2014, str. 196., http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion6/6cr_hr.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.).

⁶ *Treaty on European Union, op.cit., str. 58.*

članice mogu poduzeti privremene mjere, zbog neekonomičnih okolišnih razloga, a koje su podložne postupku nadzora Zajednice.⁷

Kod pripreme svoje politike o okolišu i Zajednica se obvezala uzeti u obzir sljedeće:⁸

- dostupni znanstveni i tehnički podaci;
- uvjeti okoliša u različitim regijama Zajednice;
- potencijalne koristi i troškovi djelovanja ili nedostatka djelovanja;
- gospodarski i društveni razvoj Zajednice kao cjeline i uravnotežen razvoj njegovih regija.

Osim projekata zaštite okoliša koji doprinose postizanju gore navedenih ciljeva moguće je provesti i projekte koji su u skladu s prioritetima koji se dodjeljuju za politiku Zajednice za zaštitu okoliša od strane Petog programa politike i djelovanja u odnosu na okoliš i održivi razvoj (Fifth Programme of Policy and Action in relation to the Environment and Sustainable Development).⁹

2) Kako se Kohezijski fond osim okolišem bavi i prometom, financira i projekte prometne infrastrukture od zajedničkog interesa, financirane od država članica, a koje su identificirane u okviru niže navedenih smjernica. Kako bi Zajednica doprinijela da građani Unije, gospodarski subjekti i regionalne i lokalne zajednice mogu ostvariti punu korist od uspostave područja bez unutrašnjih granica, ista pridonosi uspostavi i razvoju trans-europskih mreža na području prometnih, telekomunikacijskih i energetskih infrastrukture. Tako da u okviru sustava otvorenih i konkurentnih tržišta, djelovanje Zajednice ima za cilj promicanje međusobnog povezivanja i interoperabilnosti nacionalnih mreža, kao i pristup takvim mrežama. Uz to se pridaje i pažnja te uzima u obzir potreba za povezivanjem otoka, kopnene i periferijske regije sa središnjim dijelovima Zajednice.¹⁰

Kako bi se postigli ti ciljevi, Zajednica:¹¹

⁷ *Loc. cit.*

⁸ *Ibidem., str. 59.*

⁹ COUNCIL REGULATION (EC) No 1164/94, *op. cit.*, str. 4.

¹⁰ *Treaty on European Union, op. cit., str. 51.*

¹¹ *Loc. cit.*

- utvrđuje niz smjernica koji obuhvaćaju ciljeve, prijedloge i široke linije mjera predviđenih u području transeuropskih mreža; ove smjernice identificiraju projekte od zajedničkog interesa;
- provodi sve mjere koje se pokazuju neophodnima kako bi se osigurala interoperabilnost mreže, a naročito u području tehničke standardizacije;
- može poduprijeti financijske napore država članica za projekte od zajedničkog interesa koje financiraju države članice, a koje su identificirane u okviru smjernica koje se preračunavaju u prvoj alineji, posebice kroz studije izvodljivosti, zajmovna jamstva ili subvencionirane međusobne pomoći.

Aktivnosti Zajednice uzimaju u obzir potencijalnu ekonomsku održivost projekata. Stoga države članice trebaju, u suradnji s Komisijom, međusobno uskladiti politiku koja se provodi na nacionalnoj razini, a koja ima značajan utjecaj na postizanje navedenih ciljeva. Tako da Komisija može, u uskoj suradnji s državama članicama, poduzeti bilo kakvu korisnu inicijativu za promicanje takve koordinacije, a Zajednica se može odlučiti na suradnju s trećim zemljama radi promicanja projekata od zajedničkog interesa i osiguranja interoperabilnosti mreže.

3) Pomoć iz Kohezijskog fonda može se dodijeliti i za¹²:

- preliminarne studije vezane uz prihvatljive projekte, uključujući one koji su potrebni za njihovu provedbu,
- mjere tehničke podrške, osobito:
 - a) horizontalne mjere kao što su usporedne studije za procjenu utjecaja pomoći Zajednice;
 - b) mjere i studije koje pridonose ocjeni, praćenju ili evaluaciji projekata te jačanju i osiguravanju koordinacije i dosljednosti projekata, posebice njihove usklađenosti s drugim politikama Zajednice;
 - c) mjere i studije koje pomažu u provedbi potrebnih prilagodbi provedbi projekata.

¹² COUNCIL REGULATION (EC) No 1164/94, op. cit., str. 4.

2.3. Financijska sredstva

Za razdoblje od 1993. do 1999. ukupni raspoloživi resursi za Fond u skladu s njegovom Uredbom iz 1994. godine i Uredbom (EEZ-a) br. 792/93, kako je utvrđeno u Međudržavnom sporazumu od 29. listopada 1993., iznose 15,15 milijardi eura po cijenama iz 1992. godine. Financijske perspektive uspostavljene s obzirom na izdvajanja za obveze dostupne za svaku godinu razdoblja prema Pravilniku su iznosile:¹³

- 1993: 1 500 milijuna ECU (European Currency Unit¹⁴),
- 1994: 1 750 milijuna ECU,
- 1995: 2 000 milijuna ECU,
- 1996: 2 250 milijuna ECU,
- 1997: 2 500 milijuna ECU,
- 1998: 2 550 milijuna ECU,
- 1999 : 2 600 milijuna ECU.

U razdoblju 1994-99. planiralo se da će se indikativna raspodjela ukupnih sredstava Fonda izvršavati na temelju preciznih i objektivnih kriterija, prvenstveno stanovništva, BDP-a po stanovniku i površine; te da će se uzimati u obzir i druge socioekonomske čimbenike kao što su nedostaci u prometnoj infrastrukturi. Indikativna raspodjela ukupnih sredstava koja proizlaze iz primjene tih kriterija po državama je kako slijedi: Španjolska: 52% do 58% ukupnog iznosa; Grčka: 16% do 20% ukupnog iznosa; Portugal: 16% do 20% ukupnog iznosa; Irska: 7% do 10% ukupnog iznosa.¹⁵

U slučaju da Vijeće odluči, u skladu s određenim pravilima, da u državi članici postoji prekomjerni državni deficit i ukoliko se ta odluka ne ukine u skladu s također predodređenim pravilima unutar jedne godine ili nekog drugog razdoblja određenog za ispravak manjka prema preporuci, nema financiranja novih projekata ili, u slučaju velikih projekata u više faza, nova faza projekta neće biti financirana iz Fonda za tu državu članicu. Iznimno, se u slučaju projekata koji izravno utječu na više od jedne

¹³ *Loc. cit.*

¹⁴ 1. siječnja 1999, Euro (EUR) zamjenjuje dotadašnji European Currency Unit (ECU), €1 = 1 ECU

¹⁵ *Loc. cit.*

države članice, Vijeće, kvalificiranom većinom na preporuku Komisije, može odlučiti o odgodi suspenzije financiranja.¹⁶

Stopa pomoći Zajednice koju dodjeljuje Fond iznosi 80% do 85% javnih ili ekvivalentnih izdataka, uključujući izdatke tijela čije se djelatnosti obavljaju u okviru administrativnog ili pravnog okvira na temelju kojeg se mogu smatrati ekvivalentnim javnim tijelima. Stvarna stopa pomoći mora biti fiksirana ovisno o vrsti operacije koju treba izvršiti. Ako se dodjeljuje pomoć za projekt koji ostvaruje prihod, Komisija utvrđuje iznos izdataka na kojima se izračun potpore Fonda temelji, uzimajući u obzir prihod gdje on predstavlja znatan neto prihod za promotore i u bliskoj suradnji s korisničkom državom članicom. "Projekt koji generira prihod" znači: a) infrastruktura čija uporaba uključuje naknade koje izravno snose korisnici; b) produktivna ulaganja u sektor okoliša. Nadalje, državama članicama korisnicama je dopušteno podnijeti i prijedloge za pripremne studije i mjere tehničke podrške. Gdje se preliminarne studije i mjere tehničke podrške, uključujući one koje se poduzimaju na inicijativu Komisije, mogu financirati iznimno na 100% ukupnih troškova. Dodatno je propisano i da izdaci provedeni u skladu s ovim stavkom ne smiju premašiti 0,5% ukupne dodjele Fonda.¹⁷

Utvrđeno je da nijedna pojedinačna stavka izdataka koja se sufinancira, ne može imati koristi od Fonda i Europskog fonda za smjernice i jamstva poljoprivrede, Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj ili financijskog instrumenta usmjeravanja ribarstva. Uz to, zajednička pomoć Fonda i druge potpore Zajednice za projekt ne smiju prijeći 90% ukupnih izdataka koji se odnose na taj projekt.

2.4. Odobravanje projekata

Slijede pravila po kojima se odobravaju financiranja projekata iz Kohezijskog fonda¹⁸:

1. Projekti koji će se financirati Fondom usvaja Komisija u dogovoru s državom korisnicom.

¹⁶ *Loc. cit.*

¹⁷ *Ibidem.*, str. 4-5.

¹⁸ *Ibidem.*, str. 5-6.

2. Treba postojati odgovarajuća ravnoteža između projekata u području okoliša i projekata vezanih uz prometnu infrastrukturu.
3. Zahtjev za pomoć za projekte podnosi država članica korisnica. Projekti, uključujući skupine povezanih projekata, moraju biti dovoljne da bi imale značajan utjecaj na polju zaštite okoliša ili u unaprjeđenju transeuropskih prometnih infrastrukturnih mreža. U svakom slučaju, ukupni troškovi projekata ili skupina projekata u načelu ne bi smjeli biti manji od 10 milijuna ECU. Projekti ili skupine projekata koji koštaju manje od toga mogu biti odobreni u propisno opravdanim slučajevima.
4. Prijave moraju sadržavati sljedeće podatke: tijelo nadležno za provedbu, vrstu ulaganja i opis te troškove i mjesto, uključujući, gdje je to primjenjivo, naznaka projekata od zajedničkog interesa koji se nalaze na istoj prometnoj osi, analizu troškova i koristi, uključujući izravne i neizravne učinke na zapošljavanje, podatke koji omogućuju procjenjivanje mogućeg utjecaja na okoliš, informacije o javnim ugovorima, plan financiranja, uključujući, gdje je to moguće, podatke o gospodarskom održivosti projekta i ukupnog financiranja koje država članica traži od Fonda i bilo kojeg drugog izvora Zajednice. Oni također sadrže sve relevantne podatke koji daju potrebni dokaz da su projekti u skladu s Uredbom i potrebnim kriterijima, a posebno da postoje srednjoročne ekonomske i socijalne naknade u skladu s raspoloživim sredstvima.
5. Procjena sljedećih kriterija kako bi se osigurala visoka kvaliteta projekata:
 - njihove srednjoročne ekonomske i socijalne naknade, koje su razmjerne raspoloživim sredstvima; procjena se provodi u svjetlu analize troškova i koristi,
 - prioritetima koje su odredile države članice korisnice,
 - doprinos koji projekti mogu donijeti provedbi politika Zajednice o okolišu i transeuropskim mrežama,
 - usklađenost projekata s politikama Zajednice i njihovu dosljednost s drugim strukturnim mjerama Zajednice,

- uspostava odgovarajuće ravnoteže između područja okoliša i prometne infrastrukture.

6. Sukladno pravilima i raspoloživosti sredstava za obveze, Komisija odlučuje o dodjeli pomoći Fonda pod uvjetom da su ispunjeni gore navedeni zahtjevi, kao opće pravilo, u roku od tri mjeseca od primitka zahtjeva. Odluke Komisije koje odobravaju projekte, faze projekata ili skupine povezanih projekata određuju iznos financijske potpore i zajednički utvrđuju plan financiranja.

2.5. Financijske provjere, praćenje, evaluacija i promidžba

Da bi se zajamčilo uspješno završavanje projekata koje financira Fond, države članice trebaju poduzeti potrebne mjere: redovito provjeravati da su operacije koje financira Zajednica ispravno provedene; spriječiti nepravilnosti i poduzeti mjere protiv njih; vratiti sve izgubljene iznose kao rezultat nepravilnosti ili nepažnje. Osim u slučaju kada država članica i / ili tijelo za provedbu daju dokaze da nisu odgovorni za nepravilnost ili nepažnju. Države članice trebaju obavijestiti Komisiju o poduzetim mjerama u tu svrhu, a posebno o tome obavještavaju Komisiju o opisima sustava upravljanja i kontrole koji su uspostavljeni kako bi se osigurala učinkovita provedba operacija. Redovito izvještavaju Komisiju o napretku upravnih i sudskih postupaka. U tom kontekstu, države članice i Komisija poduzet će potrebne korake kako bi osigurala da razmjena informacija ostane povjerljiva. Države članice stavljaju Komisiji na raspolaganje sva odgovarajuća nacionalna kontrolna izvješća o predmetnim projektima. Ne dovodeći u pitanje provjere koje države članice provode u skladu s nacionalnim zakonima, propisima i administrativnim odredbama, te ne dovodeći u pitanje inspeksijski nadzor, Komisija može putem svojih dužnosnika ili agenata provoditi provjere na licu mjesta, uključujući provjere uzoraka, u pogledu projekata koje financira Fond i može ispitati načine kontrole i mjere koje su utvrdile nacionalne vlasti, koje će obavijestiti Komisiju o mjere poduzete u tu svrhu.¹⁹

Države članice i Komisija osiguravaju da se provedba projekata učinkovito prati i vrednuje. Projekti moraju biti prilagođeni na temelju rezultata praćenja i evaluacije. Kako bi se osigurala učinkovitost pomoći Zajednice, Komisija i države članice korisnice, u suradnji s EIB-om po potrebi, provode sustavnu procjenu i ocjenu projekata. Nakon primitka zahtjeva za pomoć i prije odobranja projekta, Komisija

¹⁹ *Ibidem.*, str. 6-7.

provodi temeljitu ocjenu kako bi se ocijenila usklađenost projekta s utvrđenim kriterijima. Komisija poziva EIB da pridonese procjeni projekata po potrebi. Tijekom provedbe projekata i nakon njihovog završetka, Komisija i države članice korisnice ocjenjuju način na koji su provedene te potencijalni i stvarni učinak njihove provedbe kako bi se procijenilo mogu li se postići originalni ciljevi, ili su postignuti. Ova se procjena, između ostalog, odnosi na utjecaj projekata na okoliš, u skladu s postojećim pravilima Zajednice²⁰

Države članice odgovorne za provedbu mjere koja prima financijski doprinos Fonda osiguravaju odgovarajuću publicitet mjerama s ciljem: - upoznavanja javnosti s ulogom Zajednice u vezi s mjerom, - poticanja potencijalnih korisnika i stručnih organizacija o mogućnostima koje pruža ova mjera. Države članice posebno osiguravaju izravno vidljive ploče za prikazivanje koji pokazuju postotak ukupnih troškova određenog projekta koji financira Zajednica, zajedno s logom Zajednice, te da su predstavnici institucija Zajednice propisno uključeni u najvažnijim javnim aktivnostima vezanim uz Fond.²¹

2.6. Analiza podataka

Prema Uredbi Vijeća (No 1164/94), kod pripreme indikativne alokacije iz Kohezijskog fonda za svaku državu članicu, u obzir se uzimao broj stanovnika, BDP po glavi stanovnika, površina te ostali društveno-gospodarski pokazatelji kao, primjerice, infrastruktura. U vrijeme osnivanja Kohezijskog fonda, četiri države članice bile su prihvatljive korisnice: Španjolska, Grčka, Irska i Portugal. U financijskoj perspektivi 1993.-1999. kroz Kohezijski fond je bilo na raspolaganju 15,15 milijardi ECU²² (*European Currency Unit*), s alokacijama koje su postupno rastle iz godine u godinu kako je već navedeno. Podsjetimo se i alokacija prema četiri članice, Španjolska: 52% do 58% ukupnog iznosa; Grčka: 16% do 20% ukupnog iznosa; Portugal: 16% do 20% ukupnog iznosa; Irska: 7% do 10% ukupnog iznosa. U sljedećoj tablici daje se točan iznos (mil. ECU) mogućih alokacija po državama za to razdoblje.

Prema podacima iz tablice 1, Španjolska je na početku razdoblja mogla očekivati ukupno sufinanciranje iz Fonda do kraja 1999. godine u iznosu od 6,17 mlrd. do 8,79

²⁰ *Ibidem.*, str. 7.

²¹ *Loc. cit.*

²² Europski fondovi, *Kohezijski fond*, http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/Kohezijski%20fond_0.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

mlrd. ECU. Grčka i Portugal su očekivali podjednake alokacije između 2,42 i 3,03 mlrd. ECU, a Irska između 1,06 i 1,52 mlrd. ECU.

Tablica 1: Indikativna raspodjela ukupnih sredstava po državama i godinama (1993-99.) u milijunima

Država članica	Španjolska			Grčka - Portugal			Irska		
	52%	55%	58%	16%	18%	20%	7%	9%	10%
Mogući udjeli od ukupnih sredstava									
1993.	780	825	870	240	270	300	105	135	105
1994.	910	962,5	1 015	280	315	350	122,5	157,5	175
1995.	1 040	1 100	1 160	320	360	400	140	180	200
1996.	1 170	1 237,5	1 305	360	405	450	157,5	202,5	225
1997.	1 300	1 375	1 450	400	450	500	175	225	250
1998.	1 326	1 402,5	1 479	408	459	510	178,5	229,5	255
1999.	1 352	1 430	1 508	416	468	520	282	234	260
Ukupno	6 174	8 332,5	8 787	2 424	2 727	3 030	1 060,5	1 363,5	1 515

Izvor: Cohesion Financial Instrument Annual Report 1993/1994. COM (95) 1 final, 17 January 1995, <http://aei.pitt.edu/3992/1/3992.pdf>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

Ova je pomoć kasnije usmjerena ka financiranju projekata prometne infrastrukture, čime se pomagalo u uspostavljanju transeuropskih mreža i projekata zaštite okoliša, čime se pomoglo tim zemljama da napreduju prema ciljevima postavljenim u okviru politike zaštite okoliša Europske unije. U skladu s postavljenim ciljevima iz 1995., Komisija je uspjela postići ravnotežu između 1993. i 1999. godine između projekata zaštite okoliša (50,3%) i projekata prometne infrastrukture (49,7%) što je i bio jedan od ciljeva, a o čemu će više riječi biti u sljedećim poglavljima.

2.6.1. Smanjenje deficita država korisnica

Kohezijski fond omogućio je ovim četiri zemljama da održe veliki poticaj javnom ulaganju u oba područja (okoliš i prijevoz) od zajedničkog interesa, istodobno ispunjavajući ciljeve smanjenja deficita proračuna kao cilja u programima konvergencije za gospodarsku i monetarnu uniju. Zajednički napor zemalja članica

koji su prihvatljivi za Fond i druge zemlje Unije omogućili su Grčkoj, Španjolskoj i Portugalu da smanjuju svoj deficit javnog sektora.²³

Tablica 2: Smanjenje deficita javnog sektora po državama (1993-99.)

Neto pozajmljivanje (+) ili zaduživanje (-)		
opće države (% BDP-a)		
	1993	1999
Grčka	- 13.8	- 1.9
Španjolska	- 6.8	- 1.4
Irska	- 2.7	2.9
Portugal	- 6.1	- 1.3

Izvor: European Commission, Press releases database, Press Release details, Brussels, 28 February 2000., http://europa.eu/rapid/press-release_IP-00-196_en.htm, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

U tablici 2 vidi se udio BDP-a pojedine države korisnice Kohezijskog fonda kao količine novca koju je pozajmljivala ili za koju se zaduživala u godinama 1993. i 1999. Grčka je između ove dvije godine smanjila svoje zaduživanje sa 13.8% svog BDP-a na 1,9%. Međutim taj se BDP kroz godine mijenjao te se za dobivanje stvarne slike učinka koji je nastao potrebno usporediti te iznose. BDP Grčke je 1993. godine iznosio 108,8²⁴ mlrd. dolara²⁵, a 1999. godine 142,5 mlrd. dolara. Prema tome se 1993. godine Grčka zadužila 1,5 mlrd. dolara, a 1999. godine 2,7 mlrd. dolara, tj. 1,2 mlrd. dolara više. Međutim, kako se u navedenom razdoblju BDP Grčke povećao za 23,66%, a zaduženje u odnosu na BDP prve godine za 1,11%, znatno veći porast BDP-a govori o pozitivnim kretanjima u državi.

Španjolsko se zaduživanje smanjilo sa 6,8% BDP-a (523,6 mlrd. dolara²⁶) 1993. na 1,4% BDP-a (633,2 mlrd. dolara) 1999. Dakle od zaduživanja od 35,6 mlrd. dolara

²³ European Commission, Press releases database, Press Release details, Brussels, 28 February 2000., http://europa.eu/rapid/press-release_IP-00-196_en.htm, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

²⁴ The World Bank, Indicator, GDP (current US\$), Greece, https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=GR&year_low_desc=false, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

²⁵ Cijene su izražene u američkim dolarima prema sadašnjoj vrijednosti.

²⁶ The World Bank, Indicator, GDP (current US\$), Spain, https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=ES&name_desc=true, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

1993., Španjolska je došla do toga da se 1999. zadužila sa puno manjih 8,86 mlrd. dolara, uz povećanje BDP-a za 17,3%.

Irska je čak od zaduživanja u vrijednosti 2,7% BDP-a (52,5 mlrd. dolara²⁷) iz 1993. došla do toga da 2,9% BDP-a (98,7 mlrd. dolara) iz 1999. pozajmljuje drugima, tj. od zaduživanja za 1,4 mlrd. dolara na 2,86 mlrd. dolara pozajmljivanja.

Portugal je postigao smanjenje zaduživanja kao udjela u BDP-u sa 6,1% (od 95,02 mlrd. dolara²⁸) na 1,3% (od 127,47 mlrd. dolara) do 1999. Zabilježeno smanjenje je sa 5,8 mlrd. dolara na 1,66 mlrd. dolara uz veći BDP za 25,46%.

2.6.2. Podaci po državama i sektorima

U ovom poglavlju, nakon općenitih podataka sa početka razdoblja te makroekonomskog pokazatelja deficita javnog sektora država korisnica Kohezijskog fonda, prelazi se na konkretnije podatke po članicama te dva glavna sektora ulaganja.

Uspoređujući udjele po državama sektora prijevoza i okoliša (tablica 3) prvo što se može primijetiti su razlike u ravnoteži između ta dva sektora koje se javljaju između obaveza tj. alokacija Unije te isplaćenih sredstava u konačnici. Do ove manje disproporcije među sektorima moglo je doći uslijed nejednakih udjela sufinansiranja Fonda po projektima pa iako su projekti u ukupnim vrijednostima ipak bili u ravnoteži zbog različitih udjela sudjelovanja Fonda po projektima i sektorima moglo je doći do razlike vidljive u podacima tablice 3.

Prema visini alociranih sredstava, od najvišeg do najnižeg iznosa idu države: Španjolska sa nešto više od 9 milijardi eura, Portugal sa oko 3 mlrd., Grčka sa nešto manje od 3 mlrd. te Irska sa nešto manje od 1,5 mlrd. eura. Moglo bi se reći da se alokacija sredstava dijelila prema visini BDP-a uz jedino neslaganje gdje je Grčka imala nešto viši BDP početkom promatranog razdoblja, ali ako se opet pogleda tablica 1 sa okvirnim udjelima koji bi svaka od ove četiri države trebala dobiti onda je vidljivo da su u početku te dvije države članice smatrane podjednakima, a do

²⁷The World Bank, Indicator, GDP (current US\$), Ireland, https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=IE&name_desc=false, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

²⁸The World Bank, Indicator, GDP (current US\$), Portugal, https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=PT&name_desc=true, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

drugačijih alokacija je vjerojatno došlo kasnije nakon utvrđivanja prioriteta i glavnih područja djelovanja. Gledajući isplaćena sredstva za razdoblje raspored država je isti: Španjolska 6,02 mlrd. eura, Portugal 2,56 mlrd., Grčka 1,94 mlrd. te Irska 1,11 mlrd. eura. Točni podaci nalaze se u Tablici 3 (u milijunima).

Tablica 3: Obveze i plaćanja prema državama i sektorima (1993-99.)

OBVEZE I PLAĆANJA PREMA DRŽAVAMA I SEKTORIMA 1993.-1999					
	Ukupno	Prijevoz		Okoliš	
	mil. €	mil. €	% od ukupno	mil. €	% od ukupno
Obveze					
Grčka	2 998,2	1 534,6	51,2	1 463,6	48,8
Španjolska	9.251	4 597	49,7	4 654	50,3
Irska	1 495,30	748,3	50	747	50
Portugal	3 005	1 446	48,1	1 559	51,9
Tehnička pomoć	8,4	-	-	-	-
Ukupno	16 760,9	8 328,3	49,7	8 424,3	50,3
Plaćanja					
Grčka	1 938,7	1 012,8	52,2	925,9	47,8
Španjolska	6 022,3	3.665	60,9	2 357,3	39,1
Irska	1 112,5	587,8	52,8	524,7	47,2
Portugal	2 562,1	1 361,3	53,1	1 200,8	46,9
Tehnička pomoć	7,8	-	-	-	-
Ukupno	11 643,4	6 626,9	56,9	5 008,70	43,1
Iskoristivost (plaćanja/obveze)				Iskoristivost (Plaćanja/Ukupna plaćanja)	
%	Ukupno	Prijevoz	Okoliš		
Grčka	64,66	66,00	63,26	16,65	
Španjolska	65,10	79,73	50,65	51,72	
Irska	74,40	78,55	70,24	9,55	
Portugal	85,26	94,14	77,02	22,00	

Izrada autorice prema Commission report, Annual report of the Cohesion Fund 1999, Brussels, 11.01.2001., str. 22., <http://aei.pitt.edu/42076/>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

Primjetno je da sva dostupna sredstva nisu povučena od strane država, a kako bi se vjernije prikazalo koje su države u tome bile uspješnije izračunati su relativni odnosi. Država koja je povukla najviše sredstava namijenjenih za sektor transporta bilo je Portugal sa 94,14%, najmanje uspjeha po ovom pitanju imala je Grčka sa 66%. Kod

iskorištenih sredstava iz sektora okoliša rezultati su u pravilu niži od sektora prometa (osim Grčke), a gdje i ovoga puta prednjači Portugal sa 77,02%. Kada se sve zbroji Portugal među ove četiri države zadržava prvo mjestu po iskoristivosti Kohezijskog fonda u njegovom prvom razdoblju sa 85,26% iskorištenosti namijenjenih sredstava. Slijede Irska sa 74,40%, Španjolska sa 65,1% te Grčka sa 64,66%. Gleda li se pak ona apsolutna strana iskorištenosti fonda, od svih iskorištenih sredstava najviše (51,72%) otišlo je u Španjolsku, zatim Portugal (22%), Grčku (16,65%) pa Irsku (9,55%). Preostali dio spada pod tehničku pomoć.

Do kraja 1999. godine Komisija je izvršila sve financijske predujmove Kohezijskog fonda za razdoblje od 1993. do 1999. godine, a provedeno je 91,6% zahtjeva sredstava za plaćanje. Razlozi zašto se nisu upotrijebile sve alokacije bili su kasni dolasci nekih zahtjeva za plaćanje i opterećenje osoblja Komisije.²⁹

2.6.3. Podaci po sektorima i podsektorima

Što se tiče prometne infrastrukture, operacije Kohezijskog fonda Europske unije bile su usmjerene na razvoj velikih projekata, posebice cestovnih i željezničkih mreža, a predmetni okolišni projekti uglavnom su bili pročišćavanje komunalnih otpadnih voda, opskrba pitkom vodom i zbrinjavanje otpada.

Tablica 4 daje detaljan prikaz planiranog doprinosa Kohezijskog fonda u promatranom razdoblju. Razdvojene su godine od 1993-98. te 1999. godina kako bi se pokazala nalašenija ulaganja u određene podsektore zadnje godine. To je godina kada se više ulagalo u pročišćavanje otpadnih voda nego u ostalim godinama te je vidljivo značajno smanjenje ulaganja u ceste u korist željeznica uz nešto veća ulaganja i u zračne luke. Naime, Parlament se nadao da će Kohezijski fond biti u mogućnosti pružiti veću pomoć željezničkom prijevozu. Što se navedene 1999. godine i počelo ostvarivati kada je ulaganje u željeznički promet znatno poraslo u Grčkoj, Španjolskoj i, u manjoj mjeri, Portugalu. Slično tome, slijedeći zahtjev Sabora na razmatranju prethodnog izvješća, 1999. godine ulaže se više u područje čvrstog otpada (u Grčkoj, a posebno Portugalu). Kao još jedan od ciljeva, približno su izjednačena davanja za sektor okoliša sa 8,4 mlrd. eura (50,3%) i sektor prijevoza sa 8,3 mlrd. eura (49,7%).

²⁹ Commission report, Annual report of the Cohesion Fund 1999, Brussels, 11.01.2001., str. 18., <http://aei.pitt.edu/42076/>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

Tablica 4: Alokacije KF-a prema sektorima i podsektorima (1993-99.)

Sve države	1993 - 1998		1999		Total 1993 - 1999	
	<i>mil. €</i>	%	<i>mil. €</i>	%	<i>mil. €</i>	%
Okoliš						
Opskrba vodom	2 142,6	15,7	433,9	13,9	2 576,5	15,4
Otpadne vode	2 881,3	21,2	936,5	29,9	3 817,8	22,8
Kruti otpad	755,1	5,5	193,7	6,2	948,8	5,7
Kontrola erozije i pošumljavanja	587,3	4,3	35,4	1,1	622,7	3,7
Ostalo	452,5	3,3	5,9	0,2	458,4	2,7
Ukupno	6 818,8	50,1	1 605,4	51,3	8 424,2	50,3
Prijevoz						
Ceste	4 360,9	32,0	345,2	11,0	4 706,1	28,1
Željeznice	1 860,7	13,7	958,5	30,6	2 819,2	16,8
Zračne luke	351,4	2,6	144,8	4,6	496,2	3,0
Luke	191,3	1,4	45,9	1,5	237,2	1,4
Sustavi kontrole zračnog prometa	37,9	0,3	0	0,0	37,9	0,2
Ostalo	0	0,0	29,1	0,9	29,1	0,2
Ukupno	6 802,2	49,9	1 523,5	48,7	8 325,7	49,7
Ukupni doprinos	13 621	100	3 128,9	100	16 749,9	100

Izrada autorice prema European Commission, Press releases database, Press Release details, Brussels, 28 February 2000., http://europa.eu/rapid/press-release IP-00-191_en.htm, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

Gledajući cjelokupno razdoblje, zahvaljujući radu na programiranju financijske provedbe koja je provedena u suradnji s državama članicama, na kraju razdoblja od 1993. do 1999. ostvareni su ciljevi: usklađenost s ciljem raspodjele financijskih sredstava među zemljama (u skladu s postotnim rasponima navedenim u Uredbi), te ravnoteža između dva područja pomoći (transport i okoliš).³⁰

³⁰ Ibidem., str. 5.

3. Aktivnosti Kohezijskog fonda u razdoblju 2007.-2013.

3.1. Kohezijska politika i ciljevi

Djelovanje koje Zajednica poduzima namijenjena je jačanju gospodarske i socijalne kohezije proširene Europske unije s ciljem promicanja skladnoga, uravnoteženog i održivog razvoja Zajednice. Ovo se djelovanje provodi uz potporu fondova, Europske investicijske banke i drugih postojećih financijskih instrumenata. Cilj djelovanja je smanjiti nastale gospodarske, socijalne i teritorijalne nejednakosti osobito u zemljama i regijama koje zaostaju u razvoju i u vezi s gospodarskim i socijalnim restrukturiranjem i starenjem stanovništva. Djelovanje u okviru fondova uključuje, na nacionalnoj i regionalnoj razini, prioritete Zajednice u korist održivog razvoja jačanjem rasta, konkurentnosti, zapošljavanja i socijalne uključenosti te zaštitom i poboljšanjem kakvoće okoliša. Radi toga EFRR, ESF, Kohezijski fond, Europska investicijska banka i drugi postojeći financijski instrumenti Zajednice (u razdoblju 2007-13.) svaki na odgovarajući način doprinose postizanju sljedeća tri cilja:³¹

- (a) cilj konvergencije, koji je usmjeren na ubrzanje konvergencije najnerazvijenijih država članica i regija poboljšanjem uvjeta za rast i zapošljavanje kroz povećanje i poboljšanje kakvoće ulaganja u fizički i ljudski kapital, razvoj inovacija i društva znanja, prilagodljivost gospodarskim i socijalnim promjenama, zaštitu i unaprjeđenje okoliša i administrativnu učinkovitost. Ovaj cilj predstavlja prioritet fondova;
- (b) cilj regionalne konkurentnosti i zapošljavanja koji je, izvan najnerazvijenijih regija, usmjeren na jačanje konkurentnosti i privlačnosti regija kao i zaposlenosti, uz predviđanje gospodarskih i socijalnih promjena, uključujući i one vezane uz otvaranje trgovine, kroz povećanje i poboljšanje kakvoće ulaganja u ljudski kapital, inovacije i promicanje društva znanja, poduzetništvo, zaštitu i unaprjeđenje okoliša te unaprjeđenje dostupnosti, prilagodljivosti radnika i poduzeća kao i razvoj uključivih tržišta rada; i
- (c) cilj europske teritorijalne suradnje, koji je usmjeren na jačanje prekogranične

³¹ UREDBA VIJEĆA (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. o utvrđivanju općih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1260/1999, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006R1083&from=EN>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

suradnje kroz zajedničke lokalne i regionalne inicijative, jačanje transnacionalne suradnje putem djelovanja za poticanje integriranog teritorijalnog razvoja vezanog uz prioritete Zajednice te jačanje međuregionalne suradnje i razmjenu iskustava na odgovarajućoj teritorijalnoj razini.

Fondovi, svaki u skladu s posebnim odredbama koje ga uređuju, doprinose postizanju triju navedenih ciljeva na sljedeći način:³²

- (a) cilj konvergencije: EFRR, ESF i Kohezijski fond;
- (b) cilj regionalne konkurentnosti i zapošljavanja: EFRR i ESF; i
- (c) cilj europske teritorijalne suradnje: EFRR.

3.2. Nova obilježja Kohezijskog fonda

3.2.1. Prihvatljive države članice

Kohezijski fond djeluje i u regijama koje prema kriterijima koji su utvrđeni, nisu prihvatljive za potporu iz cilja konvergencije, a koje:³³

- (a) Imaju bruto nacionalni dohodak (BND) po glavi stanovnika, koji se mjeri u paritetima kupovne moći i izračunava na osnovi podataka Zajednice za razdoblje od 2001. do 2003., manji od 90% prosjeka BND-a EU-25.
- (b) One koje bi i nadalje bile prihvatljive da je prag prihvatljivosti ostao na razini 90% prosjeka BND-a EU-15, ali koje gube pravo na prihvatljivost jer njihov nominalni BND-a po glavi stanovnika prelazi 90% prosjeka BND-a EU-25, imaju pravo, prema prijelaznoj i posebnoj osnovi, na financiranje iz Kohezijskog fonda u okviru cilja konvergencije.

1. siječnja 2007. godine to su bile države: Češka, Estonija, Grčka, Cipar, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Portugal, Slovenija i Slovačka. Dok je Španjolska bila prihvatljiva za financiranje iz Kohezijskog fonda na prijelaznoj i posebnoj osnovi za razdoblje od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2013.³⁴

³² *Loc. cit.*

³³ ODLUKA KOMISIJE od 4. kolovoza 2006. o sastavljanju popisa država članica prihvatljivih za financiranje iz Kohezijskog fonda za razdoblje od 2007. do 2013., Službeni list Europske unije, 6.9.2006., str. 28., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006D0596&from=EN>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

³⁴ *Ibidem.*, str. 29.

3.2.2. Alokacije i financiranje

U državi članici koja prima potporu iz Kohezijskog fonda, EFRR i Kohezijski fond zajednički pružaju pomoć za operativne programe prometne infrastrukture i okoliša, uključujući i velike projekte. A operativni programi koji se predlažu u okviru cilja konvergencije s doprinosom iz Kohezijskog fonda izrađuju se na nacionalnoj razini. Kao dio operativnog programa, EFRR i Kohezijski fond mogu financirati izdatke operacije koja sadrži niz radova, aktivnosti ili usluga u svrhu izvršenja nedjeljive zadaće precizne gospodarske ili tehničke prirode, koja ima jasno utvrđene ciljeve i čiji ukupni troškovi prelaze 25 milijuna EUR u slučaju okoliša i 50 milijuna EUR u drugim područjima (tzv. veliki projekti).³⁵

Tablica 5: Podjela financijskih sredstava prema ciljevima i fondovima u razdoblju 2007-2013. (u mlrd. EUR i %)

	Konvergencija	Konkurentnost i zapošljavanje	Teritorijalna suradnja	Ukupno
Strukturni + Kohezijski fond	284,5	55	8	347,5
Od čega: ESF	52,9	23,9	-	76,8
ERDF	161,6	31	8	200,6
KF	70	-	-	70
Ukupne alokacije među ciljevima (svi fondovi) u %	81,9	15,8	2,3	100
Udio KF od ukupnih sredstava prema ciljevima u %	24,6	0	0	20,1

Izrada autorice prema European Commission, Expert evaluation network on the performance of Cohesion policy 2007-2013 Synthesis of National Reports 2013 January 2014, str. 41., http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/publications/evaluations/2012/expert-evaluation-network-delivering-policy-analysis-on-the-performance-of-cohesion-policy-2007-2013-synthesis-of-national-reports-2011, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

Tablica 5, prikazuje kako su u razdoblju 2007-2013. bila raspodijeljena sredstva prema ranije navedenim glavnim ciljevima te fondovima. Od ukupnih 347,5 milijardi EUR za ova tri cilja, najveći dio dodijeljen je upravo cilju konvergencije kojeg jedinog od ova tri cilja financira Kohezijski fond. O važnosti ovog cilja govori i podatak da se

³⁵ UREDBA VIJEĆA (EZ) br. 1083/2006, *op. cit.*

za njega od ukupnih sredstava izdvojilo 81,9%. Sam Kohezijski fond na raspolaganje je dobio 70 mlrd. eura u ovom razdoblju što je od ukupnog iznosa za sve fondove i ciljeve 20,1%. Gledajući samo cilj kojeg financira Kohezijski fond, konvergenciju, od ukupnih sredstava za taj cilj 24,6% pripada Kohezijskom fondu.

Ukupna teoretska financijska omotnica Kohezijskog fonda za ovo razdoblje dobiva se množenjem prosjeka intenziteta potpore po glavi stanovnika od 44,70 EUR s prihvatljivim brojem stanovnika. *A priori* alokacija teoretske financijske omotnice za svaku prihvatljivu državu članicu odgovara postotku koji se zasniva na njezinom broju stanovnika, površini i nacionalnom blagostanju, a dobiva se na sljedeći način: ³⁶

a) izračunavanje aritmetičke sredine udjela broja stanovnika i površine predmetne države članice u ukupnom broju stanovnika i površini svih prihvatljivih država članica; ako međutim, udio države članice u ukupnom broju stanovnika premašuje njezin udio u ukupnoj površini za faktor pet ili više, što odražava iznimno visoku gustoću naseljenosti, za ovaj korak koristi se samo udio ukupnog broja stanovnika;

b) usklađivanje na taj način dobivenog postotka s koeficijentom koji predstavlja trećinu postotka u kojem BND po glavi stanovnika predmetne države članice, izmjeren u paritetima kupovne moći, premašuje ili je manji od prosjeka BND-a po glavi stanovnika svih prihvatljivih država članica (prosjeak je izražen kao 100 %).

Kako bi se odrazile značajne potrebe u smislu prometne i okolišne infrastrukture država članica koje su pristupile Uniji na dan ili nakon 1. svibnja 2004., udio Kohezijskog fonda iznosi u prosjeku trećinu njihove ukupne financijske alokacije (strukturni fondovi plus Kohezijski fond) tijekom razdoblja. Za druge države članice, njihova financijska omotnica proizlazi izravno iz metode dodjele koja je opisana iznad.

Međutim, iako je u Kohezijskom fondu uglavnom riječ o financiranju velikih nacionalnih projekata (u vrijednosti većoj od 50 milijuna EUR) čiji su korisnici tijela javne vlasti, prilike za poslovni sektor otvaraju se kroz mogućnosti sudjelovanja u postupcima javne nabave za isporuku dobara i usluga te obavljanje radova kao što

³⁶ *Loc. cit.*

su različite studije, građevinski radovi i slično.³⁷ U promatranom razdoblju od 347 mlrd. EUR predviđenih za Kohezijsku politiku tek 20% pripalo je Kohezijskom fondu, što iznosi kako je već i navedeno oko 70 mlrd. EUR.³⁸

Avansno plaćanje na početku operativnih programa jamči normalan novčani tijek što olakšava isplate korisnicima u provedbi operativnog programa. Stoga je potrebno donijeti odredbe o avansnom plaćanju za Kohezijski fond 7,5 % (za države koje su bile članice Europske unije prije 1. svibnja 2004.) i 10,5 % (za države koje su pristupile Europskoj uniji na dan ili nakon 1. svibnja 2004.), kako bi se pomoglo bržoj provedbi operativnih programa.³⁹

3.2.3. *Fond kao instrument napretka*

Više je primjera dobre prakse u Europi vezano za iskoristivost Kohezijskog fonda, u razdoblju od 2007. do 2013., s ciljem napretka i razvoja pojedinih regija i država. Ta su ulaganja dovela do raznih mjerljivih i nemjerljivih utjecaja na regije, ali i koristi za stanovništvo i okoliš.

Razumno je vjerovati da će poboljšanje cestovnog i željezničkog prometa (koje je moguće sufinancirati iz Kohezijskog fonda) pomoći određenom području u lakšem obavljanju svakodnevnih zadaća, smanjenju troškova prijevoza, uštedi vremena i sl. Istaknuto također pridonosi povezivanju sa okolnim područjima što može pospješiti međuregionalne aktivnosti i otvoriti pristup izdvojenim regionalnim područjima. Kako se Kohezijski fond prvenstveno odnosi na nacionalne projekte tada se može reći da se uz pomoć Kohezijskog fonda može lakše potaknuti razvoj transporta u nekoj državi, ali i u onim dijelovima kojima je ona povezana sa susjednim državama transeuropskom prometnom mrežom.

Osim u klasični način transporta ljudi i raznog tereta, sada se Kohezijski fond brine i da se određeni dio ulaže u prijenos energetske resursa. Upravo zato što promiče očuvanje okoliša te prelazak na gospodarstva sa što manje ugljika, razvijen sustav

³⁷ Europski fondovi, *Kohezijski fond*, <http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

³⁸ Hrvatska gospodarska komora, *Ususret fondovima Kohezijske politike u Hrvatskoj; Kohezijska politika, Strukturni fondovi, Kohezijski fond i primjeri*, 2013, str. 18., http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publikacija_kohezija_2013.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.).

³⁹ UREDBA VIJEĆA (EZ) br. 1083/2006, op. cit.

transporta tih resursa je ključan. Ukoliko je sustav dovoljno dobro razvijen i efikasan, znači da se u njega isplati ulagati jer će koristi biti znatno veće od troškova, a tada će se i države članice lakše odlučiti za prelazak na noviji način očuvanja resursa i oblike poslovanja u skladu sa održivim razvojem.

Pronalazak i korištenje resursa na ekološki učinkovit način stalna je tematika i važan problem kojim se bave mnoge svjetske institucije, upravo zbog održivog razvoja, očuvanja kvalitete života i za buduće generacije. Kohezijski fond sufinancira važne projekte očuvanja okoliša čija će uspješna realizacija imati ne samo trenutne nego i dugoročne pozitivne efekte.

3.3. Analiza iskoristivosti sredstava

U nastavku će se prema konkretnim pokazateljima prikazati kolika je bila iskoristivost u razdoblju 2007.-2013. po godinama te pojedinim državama.

Tablica 6: Iskoristivost Kohezijskog fonda po godinama u razdoblju 2007.-2013. (u mil. EUR i %)

Godina	Dodijeljeno	Ugovoreno	Isplaćeno	Isplaćeno / Ugovoreno
2013.	12 492,5	12 486,3	9 842,8	78,83%
2012.	11 798,5	11 798,5	8 671,9	73,50%
2011.	11 025,8	11 025,8	5 497,2	49,86%
2010.	10 188,2	10 188,2	5 626	55,22%
2009.	9 291,8	9 261,6	4 295,8	46,38%
2008.	8 147,4	8 147,4	2 803,8	34,41%
2007.	7 125,6	7 125,6	1 582,6	22,21%
Ukupno:	70 069,8	70 033,3	38 320,1	54,72%

Izrada autorice prema Europska komisija, *EU Payments to Member States with a breakdown by programming periods, Member States, Funds and years*, http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/evaluations/data-for-research/, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

Promatranjem podataka iz Tablice 6 (iznosi su zaokruženi pa se ukupni zbroj može razlikovati) za prošlo programsko razdoblje EU-a, o dodijeljenim, ugovorenim te isplaćenim iznosima iz Kohezijskog fonda, mogu se primijetiti nesrazmjeri.

Primarno je na to utjecao ulazak 10 novih zemalja članica 2004. te Rumunjske i Bugarske 2007. u Uniju, koji je povećao ukupan broj stanovnika koji imaju pravo na korištenje sredstava iz fonda na 31% stanovnika EU-25 2004. i na 34% EU-27 2007. godine, premda je potpora Španjolskoj uskraćena zbog rasta njezinog BND-a.⁴⁰ Veći broj stanovnika doveo je do toga da se povećaju i izdaci od 2007. godine.

Ako se, radi usporedbe sa prethodnim razdobljima, govori o iznosima po stanovniku tada je Kohezijski fond imao intenzitet potpore od 54 EUR po osobi (po cijenama iz 2011.) kada je prvi put pokrenut u razdoblju od 1994.-1999. godine. Međutim, u tom razdoblju bio je namijenjen samo za četiri države koje su činile 17% ukupnog stanovništva EU-15. Kasnijim proširenjem iz 2004. godine, uslijed povećanja broja stanovnika, potpora je pala malo ispod 50 EUR, što je trajalo tri godine do kraja razdoblja, odnosno do kraja 2006. godine. Potpora je u razdoblju od 2007.-2013. godine povećana na 60 EUR, te na 62 EUR po stanovniku kasnije za razdoblje od 2014.-2020. godine.⁴¹

U promatranom razdoblju potporama se također nastojalo postići da pad javnih ulaganja u infrastrukturu i okoliš bude što manji, posebno s obzirom na svjetsku gospodarsku krizu. Novija težnja Unije za brigu o klimatskim promjenama i očuvanje okoliša dodatno je dovela do većih financijskih izdataka iz Kohezijskog fonda.

Prema podacima iz Tablice 6 ukupna dodijeljena sredstva ovog fonda u prethodnom razdoblju iznosila su nešto više od 70 milijardi EUR, ugovoreno je oko 36,4 milijuna EUR manje, dok je isplaćeno 38,3 mlrd. EUR, odnosno pokazatelj isplaćenih u odnosu na ugovorena sredstva iznosio je 54,72%. Iz navedenog proizlazi da je oko 50% ukupno raspoloživih sredstava iz Kohezijskog fonda za razdoblje 2007.-2013. naposljetku i bilo isplaćeno. Uzroci za to mogu biti razni. Jasno je da je kriza koja se

⁴⁰ Europska komisija, Opća uprava za regionalnu i urbanu politiku, Ulaganja u radna mjesta i rast, Promicanje razvoja i dobrog upravljanja u regijama i gradovima EU-a (Šesto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji), 2014, str. 186., http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion6/6cr_hr.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.).

⁴¹ *Loc. cit.*

nazirala baš početkom razdoblja imala značajan utjecaj na ulaganja (i to ne samo na ona koja se tiču Kohezijskog fonda). Posljednje promatrane godine očekivano bilježe bolju iskoristivost sredstava. Osim činjenice da je za provedbu većih projekata financiranih iz Kohezijskog fonda potrebno dulje vrijeme i iskustvo provedbe, dodatni poticaj prema pozitivnim rezultatima također može biti veća svijest o klimatskim i promjenama u okolišu, kao i razumijevanje da su skuplji obnovljivi izvori zapravo jednog dana u budućnosti oni povoljniji te da će se ulaganjem u njih i smanjenjem zagađenja pridonijeti održivom razvoju Unije.

Osim pokazatelja koji se odnose na ukupnu iskoristivost Kohezijskog fonda za razdoblje 2007.-2013. na razini EU, potrebno je detaljnije istražiti i podatke o tome koliko su države članice bile uspješne u povlačenju sredstava. Kao i u prošloj tablici, u nastavku će se analizirati dodijeljena, ugovorena te isplaćena sredstva, prema državama koje su na ta sredstva u navedenom razdoblju imala pravo. Također, radi mogućnosti detaljnije komparacije navest će se i pokazatelji koji se odnose na udio isplaćenih sredstava u odnosu na ugovorena.

Država članica koja bilježi najviši iznos prema dodijeljenim sredstvima je Poljska sa nešto više od 22,38 milijardi EUR. Isti je iznos i ugovorenih sredstava, a ukoliko se detaljnije kompariraju podaci može se primijetiti da sve države imaju isti iznos dodijeljenih i ugovorenih sredstava, osim Litve i Rumunjske kod kojih sva dodijeljena sredstva nisu i ugovorena. Nadalje, od ukupnih sredstava koja je Poljska ugovorila iskoristila je 57,95% (prema pokazatelju udjela isplaćenih sredstava u odnosu na ugovorena). Na drugom mjestu prema dodijeljenim sredstvima je Češka sa oko 8,82 milijardi EUR, a slijedi Mađarska sa oko 8,64 milijarde EUR, odnosno iskoristivost fonda prema promatranom pokazatelju je malo viša u Češkoj (50,43%), u odnosu na Mađarsku (51,05%).

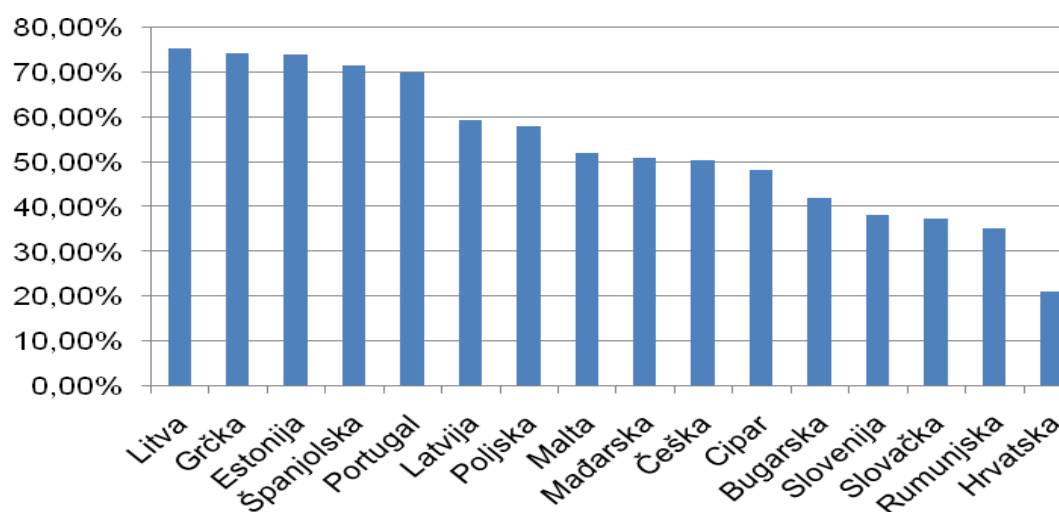
Tablica 7: Iskoristivost Kohezijskog fonda po zemljama u razdoblju 2007.-2013. (u mil. EUR i %)

Zemlja	Dodijeljeno	Ugovoreno	Isplaćeno	Isplaćeno / dodijeljeno	Isplaćeno / Ugovoreno
Bugarska	2 283	2 283	960,6	42,08%	42,08%
Češka	8 819	8 819	4 447,4	50,43%	50,43%
Estonija	1 151,7	1 151,7	852,4	74,01%	74,01%
Grčka	3 697,2	3 697,2	2 743,3	74,20%	74,20%
Španjolska	3 543,2	3 543,2	2 532,6	71,48%	71,48%
Hrvatska	281,1	281,1	59,2	21,06%	21,06%
Cipar	213,2	213,2	103,1	48,36%	48,36%
Latvija	1 539,8	1 539,8	914,2	59,37%	59,37%
Litva	2 305,2	2 299	1 733,2	75,19%	75,39%
Mađarska	8 642,3	8 642,3	4 412,3	51,05%	51,05%
Malta	284,1	284,1	148	52,09%	52,09%
Poljska	22 387,1	22 387,2	12 973,6	57,95%	57,95%
Portugal	3 060	3 060	2 137,1	69,84%	69,84%
Rumunjska	6 552,4	6 522,2	2 303,2	35,15%	35,31%
Slovenija	1 411,6	1 411,6	539,2	38,20%	38,20%
Slovačka	3 898,7	3 898,7	1 460,9	37,47%	37,47%
Ukupno:	70 069,8	70 033,3	38 320,1	54,69%	54,72%

Izrada autorice prema Europska komisija, *EU Payments to Member States with a breakdown by programming periods, Member States, Funds and years*, http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/evaluations/data-for-research/, (pristupljeno 1. srpnja 2018.).

U cilju preglednije usporedbe podataka o iskoristivosti dodijeljenih sredstava na sljedećem grafičkom prikazu prikazani su rezultati o isplaćenim/ugovorenim sredstvima prema pojedinim državama članicama u razdoblju 2007.-2013.

Grafikon 1: Udio isplaćenih u odnosu na ugovorena sredstva Kohezijskog fonda prema EU državama članicama, za razdoblje 2007.-2013.

Izrada autorice prema Europska komisija, *EU Payments to Member States with a breakdown by programming periods, Member States, Funds and years*, http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/evaluations/data-for-research/, (pristupljeno 1. srpnja 2018.).

Grafikon 1 upućuje na rezultate koji su navedeni i u tablici 7. Na prvom mjestu prema pokazatelju isplaćenih u odnosu na ugovorena sredstva je Litva čiji je postotak iskoristivosti Kohezijskog fonda iznosio 75,39%, slijede Grčka sa 74,2% i Estonija sa 74,01%. Također, može se istaknuti da je Litva ujedno bila najefikasnija u iskorištavanju sredstava u promatranom razdoblju 2011. godine (kada se ukupna iskoristivost Kohezijskog fonda smanjila u odnosu na prethodnu godinu) te je tada povukla čak 97% ugovorenih sredstava za tu godinu.⁴²

Na posljednjem mjestu, prema promatranom pokazatelju iskoristivosti sredstava iz Kohezijskog fonda nalazi se Hrvatska koja je uspjela iskoristiti samo 21,05% od dodijeljenih 281,1 mil. EUR. Međutim, potrebno je naglasiti da je Hrvatska 28. država članica EU-a, koja se Uniji priključila 1. srpnja 2013. godine. Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Bugarska i Cipar članice su koje su zabilježile iskoristivost sredstava ispod 50%, prema promatranom pokazatelju isplaćenih/ugovorenih sredstava.

⁴² Europska komisija, *EU Payments to Member States with a breakdown by programming periods, Member States, Funds and years*, http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/evaluations/data-for-research/, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

4. Aktivnosti Kohezijskog fonda u razdoblju 2014.-2020.

4.1. Europa 2020.

Razdoblje 2014-20. Europske Unije sa svim svojim razvojnim ciljevima i načinima ostvarenja istih sadržano je u Strategiji Europa 2020. Ona se smatra temeljnim strateškim dokumentom na razini EU i nasljednik je Lisabonske strategije.⁴³ Najkraće rečeno: "Strategija Europa 2020 je strategija koja treba pomoći da se EU pretvori u pametnu, održivu i uključivu ekonomiju koja će ostvarivati visoke stope zaposlenosti, produktivnosti i društvene povezanosti."⁴⁴

Novo razdoblje karakteriziraju smanjenje birokracije i pojednostavnjenje korištenja ulaganja EU-a zajedničkim pravilima za sve ESI⁴⁵ fondove. Tu su i jednostavnija računovodstvena pravila, precizniji zahtjevi povezani s izvješćivanjem i šira uporaba digitalne tehnologije („e-kohezija”).⁴⁶ Sve to uvedeno je kako bi se ubrzali procesi provođenja kohezijske politike i osigurala njena lakša i efikasnija realizacija i implementacija u stvarni svijet.

U razdoblju 2014.-2020., za razliku od prethodnog, EU je konkretnije definirala te ciljeve, tj. odredila je gdje želi biti 2020.-te godine. Unija sada cilja na smanjenje emisije stakleničkih plinova od minimalno 20% u odnosu prema 1990. godini te na povećanje udjela obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti za 20%. Planira ulagati u istraživanje i razvoj u visini od 3% BDP-a te povećati zapošljavanje stanovništva između 20. i 64. godine do razine od najmanje 75%. Teži i smanjenju broja siromašnih osoba za najmanje 20 milijuna, kao i povećanju visokoobrazovanih

⁴³ I. Maletić (ur.), *EU PROJEKTI - od ideje do realizacije*, Zagreb, TIM4PIN, 2016., str. 22.

⁴⁴ Hrvatska gospodarska komora, *Ususret fondovima Kohezijske politike u Hrvatskoj; Kohezijska politika, Strukturni fondovi, Kohezijski fond i primjeri*, svibanj 2013, str. 7., http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_pu_blikacija_kohezija_2013.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)

⁴⁵ Europski strukturni i investicijski fondovi. U razdoblju 2014-20. to su Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj te Europski fond za pomorstvo i ribarstvo.

⁴⁶ Europska komisija, *Preusmjeravanje kohezijske politike EU-a za postizanje maksimalnog učinka na rast i zapošljavanje: reforma u 10 točaka*, 2013, ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/.../maq48_hr.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)

između 30. i 34. godine na 40% uz smanjenje ranog napuštanja školovanja na 10%.⁴⁷

Da bi se postigli navedeni ciljevi, tri fonda u okviru kohezijske politike EU-a (EFRR, ESF i Kohezijski fond) podržavaju 11 tematskih ciljeva za poticanje rasta u ovom razdoblju. Ti ciljevi su⁴⁸:

1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
2. Poboljšanje pristupa informacijskim i komunikacijskim tehnologijama te njihova korištenja i kvalitete
3. Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća
4. Podržavanje prijelaza na gospodarstvo s malim udjelom ugljika
5. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije opasnosti i upravljanja
6. Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa
7. Promicanje održivog prometa i poboljšanje mrežnih infrastruktura
8. Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podržavanje mobilnosti radne snage
9. Promicanje društvene uključenosti te borba protiv siromaštva i diskriminacije
10. Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje
11. Poboljšanje učinkovitosti javne uprave.

Da bi se stekao uvid u količinu pozornosti na pojedini cilj, ali između ostalog i financijsku vrijednost ostvarivanja svakog pojedinog cilja prikazana je slika 2 sa raspodjelom sredstava prema svakome od njih. Instrumenti kojima se ti ciljevi pokušavaju dostići su naravno Strukturni fondovi te Kohezijski fond.

Promatrajući odnose među tematskim ciljevima najviše se planira ulagati u cilj broj 7 (Promicanje održivog prometa i poboljšanje mrežnih infrastruktura), cilj broj 1 (Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija) te cilj broj 4 (Podržavanje prijelaza na gospodarstvo s malim udjelom ugljika).

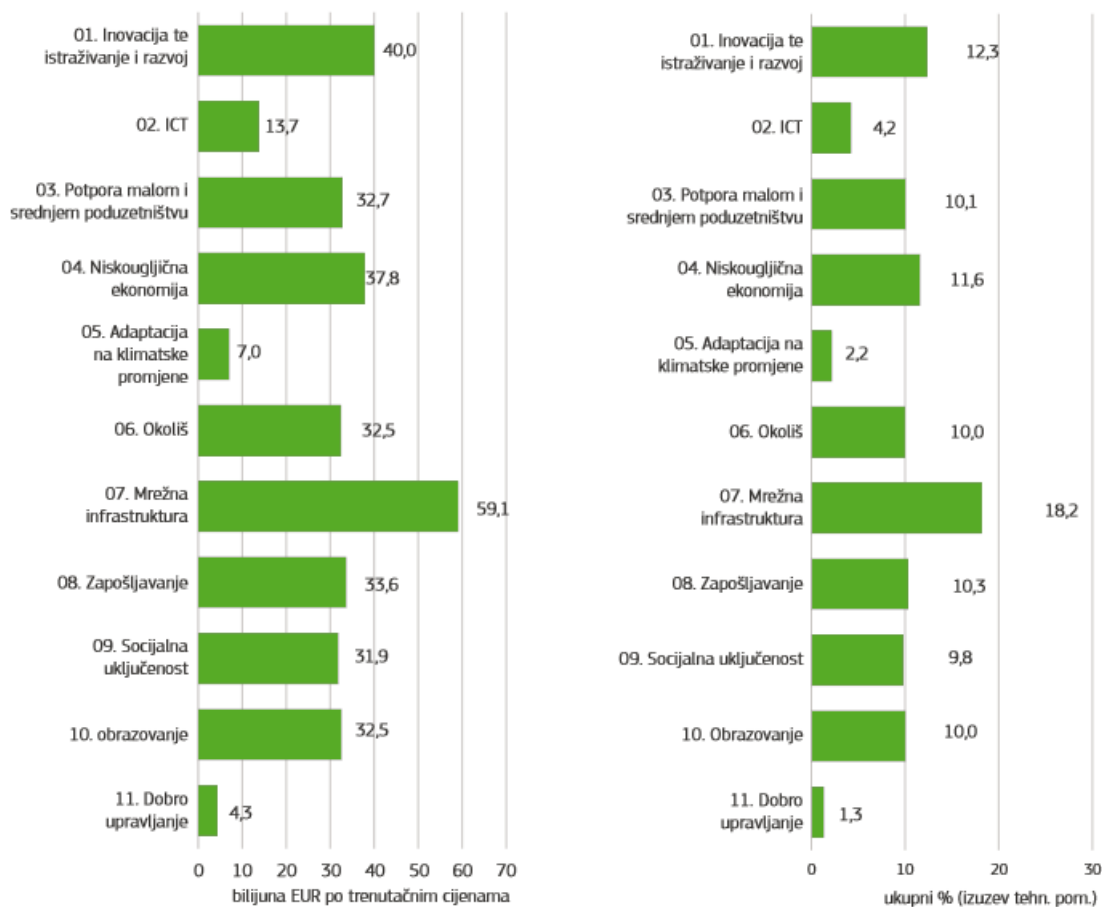
Kako se u ovom razdoblju Kohezijski fond bavi financiranjem ciljeva 4, 5, 6 i 7 zanimljiva je činjenica da se od svih 11 prioriteta među 3 cilja sa najviše alociranih

⁴⁷ Vela, A., Menadžment ESI fondova - Priručnik o pripremi i provedbi projekata financiranih iz ESI fondova u financijskoj perspektivi 2014.-2020., Zagreb, Školska knjiga, 2015., str. 18.

⁴⁸ Europska komisija, *Uvod u kohezijsku politiku EU-a za razdoblje 2014.-2020.*, 2014., http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_hr.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

sredstava nalaze dva koja se financiraju iz ovog fonda. Iako je važno naglasiti da ERDF, puno izdašniji fond, financira svih 11 prioriternih ciljeva tako da nije sve na Kohezijskom fondu što se tiče ovih ciljeva, ali dobro je promotriti odnos i razmjere koji ta četiri cilja imaju prema ostalim ciljevima.

Grafikon 2: Raspodjela sredstava na tematske ciljeve (u milijardama EUR i %), 2014.-2020.

Izvor: Europska komisija, Opća uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Ulaganja u radna mjesta i rast, Promicanje razvoja i dobrog upravljanja u regijama i gradovima EU-a (Šesto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji)*, 2014, str. 259, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion6/6cr_hr.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

Kod prvog cilja Kohezijskog fonda (četvrtog tematskog cilja kohezijske politike) financiraju se aktivnosti potpore prema ekonomiji s niskom razinom ugljičnog dioksida. Navedeno podrazumijeva promicanje proizvodnje i distribucije obnovljivih izvora energije, poticanje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora

energije u malim i srednjim poduzećima. Međutim, isto tako jednako je važno podržavanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u javnoj infrastrukturi koja je poznata kao veliki potrošač energije. Potiče se razvoj pametnih distribucijskih sustava sa niskim razinama napona te strategija s niskom razinom ugljičnog dioksida u urbanim područjima.⁴⁹

Uz naznačeno, fondom se financira i promicanje prilagodbe klimatskim promjenama te sprječavanje raznih povezanih rizika. Tu se misli na ulaganja posvećena prilagodbi na klimatske promjene te za rješavanje specifičnih rizika, osiguranja od katastrofe i razvoj sustava za upravljanje katastrofama.⁵⁰

Vežano uz to financijski se potpomažu i projekti vezani za zaštitu okoliša te promicanje učinkovitosti resursa. Vrlo je važno rješavanje potreba za ulaganjem u upravljanje otpadom te rješavanje potreba za ulaganjem u zaštitu vode. Zaštita i obnova bio raznolikosti, uključujući i zelene infrastrukture, poboljšanje urbanog okoliša te smanjenje zagađenja zraka važni su ciljevi prema kojima teži te u njih ulaže sam Kohezijski fond.⁵¹

Posljednji tematski cilj odnosi se na promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u ključnim infrastrukturnim mrežama u cilju stvaranja jedinstvenog europskog prometnog prostora. To se čini ulaganjem u trans-europske prometne mreže, razvoj transportnih sustava koji su ekološki i s niskom razinom ugljičnog dioksida, što uključuje i promicanje održivog gradskog prijevoza te razvoj sveobuhvatnog, visokokvalitetnog i interoperabilnog sustava željeznica.⁵²

4.2. Financijska sredstva

Kohezijskom fondu je za razdoblje 2014.-2020. dodijeljeno nešto manje sredstava nego u prethodnom razdoblju, ukupno 63,4 milijarde EUR.⁵³

Sredstva se usmjeravaju za sljedeća dva investicijska područja⁵⁴.

⁴⁹ Europski fondovi, *Kohezijski fond*, <http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

⁵⁰ *Loc. cit.*

⁵¹ *Loc. cit.*

⁵² *Loc. cit.*

⁵³ *Loc. cit.*

⁵⁴ *Loc. cit.*

- Promet, gdje se naglašavaju investicije u Transeuropsku prometnu mrežu, a posebice u njene sastavnice od europskog interesa, koje je definirala Unija.
- Okoliš, gdje se naglašavaju ulaganja u upravljanje otpadom i vodama. Međutim, kroz Kohezijski fond mogu se financirati i projekti koji pozitivno utječu na održivi razvitak, uz uvjet da takvi projekti imaju pozitivan učinak na okoliš.

Kohezijski fond je za razdoblje od 2014.-2020. godine usmjeren na države: Bugarska, Hrvatska, Cipar, Republika Češka, Estonija, Grčka, Mađarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Slovenija.

Sukladno navedenim tematskim ciljevima, nešto više od 33 milijarde EUR dodijeljeno je za ulaganje u prometnu i energetska infrastrukturu (54 % ukupnog iznosa), 17 milijardi EUR (27,5 % ukupnog iznosa) za zaštitu okoliša i 7,7 milijardi EUR (12,5 % ukupnog iznosa) za nisko ugljično gospodarstvo.⁵⁵

Važno je istaknuti i podatak da ostaje važeći dio iz prošlosti pri kojim se financijska pomoć Kohezijskog fonda može obustaviti odlukom Vijeća (donesenom kvalificiranom većinom), ako neka država članica pokaže pretjerani javni deficit i ako ne razriješi situaciju ili ne poduzme odgovarajuće mjere za rješavanje.⁵⁶

4.3. Potprogrami

Potprogrami Kohezijskog fonda koji se mogu istaknuti iz navedenih investicijskih područja su⁵⁷:

- 1) Transeuropske prometne mreže (TEN-T mreža),
- 2) Transportna infrastruktura (izvan TEN-T mreža),
- 3) Okolišna infrastruktura te

⁵⁵ Europska komisija, Opća uprava za regionalnu i urbanu politiku, Ulaganja u radna mjesta i rast, Promicanje razvoja i dobrog upravljanja u regijama i gradovima EU-a (Šesto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji), 2014, str. 259., http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion6/6cr_hr.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

⁵⁶ Europska komisija, *Kohezijski fond*, http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/cohesion-fund/ (pristupljeno 1. srpnja 2016.)

⁵⁷ Europski fondovi, *Kohezijski fond*, *op. cit.*

4) Učinkovito korištenje energije i korištenje obnovljivih izvora energije.

U ove se potprograme osim uz pomoć Kohezijskog fonda može ulagati i drugim instrumentima. U nastavku teksta bit će opisana područja kojima se ti potprogrami bave radi lakšeg razumijevanja konkretnih podataka o sredstvima koja su namijenjena u razdoblju do 2020. za pojedine tematske ciljeve i potprograme, a opisana su u poglavlju 4.4. *Tematski ciljevi (alokacije i ostvarenja)*.

Na području EU, Transeuropska prometna mreža (TEN-T mreža), prometna je infrastruktura od velike važnosti za nesmetano funkcioniranje unutarnjeg tržišta, za mobilnost ljudi i roba te za ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju EU-a. Uspostavljanje učinkovite TEN-T mreže predstavljalo je ključni element u obnovljenoj Lisabonskoj strategiji kako bi se stvorila konkurentnost i potaknulo zapošljavanje u Europi. Navedena se potreba dodatno naglasila porastom broja zemalja članica, a danas su potrebna dodatna ulaganja za dovršetak i modernizaciju prometne mreže. Da bi se to postiglo, potrebno je oko 550 milijardi eura do 2020. godine od kojih bi oko 215 milijardi bilo namijenjeno uklanjanju glavnih uskih grla, a budući da je riječ o ogromnim ulaganjima, potrebno je ojačati dimenziju mrežnog planiranja i razvoja na europskoj razini, u suradnji s nacionalnim vladama.⁵⁸

Kod transportne infrastrukture (izvan TEN-T mreža) financira se transportna infrastruktura (izvan TEN-T mreža) koja doprinosi okolišno održivom urbanom i javnom prometu, inter-operabilnosti transportnih mreža diljem EU-a i potiče inter-modalne prometne sustave (u odnosu na razvoj samo cestovnog prometa).⁵⁹

Što se tiče trećeg potprograma, okolišne infrastrukture, Kohezijska politika daje financijsku potporu zemljama u skladu sa EU zakonima o zaštiti okoliša, zahtijevajući odgovarajuću infrastrukturu i zaštitu okoliša, prateći nove ekološke izazove i inovativne pristupe. Ovi se ciljevi ostvaruju kroz dugoročne investicije, pa je potrebno razviti infrastrukturu kroz EFRR i Kohezijski fond. Oko 44 milijarde eura namijenjeno je ulaganju u područja kao što su voda i otpad, poboljšanje kakvoće zraka, priroda i zaštita bioraznolikosti, prirodno sprječavanje rizika, kontrola zagađenja i obnova

⁵⁸ Europski fondovi, *Trans-European Transport Networks*, <http://europski-fondovi.eu/content/trans-european-transport-networks>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

⁵⁹ Europski fondovi, *Transportna infrastruktura (izvan TEN-T mreža)*, <http://europski-fondovi.eu/content/transportna-infrastruktura-izvan-ten-t-mre>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

industrijskih područja, a dodatnih 60 milijardi eura namijenjeno je potpori zaštite okoliša, primjerice razvijanjem zelenijeg prijevoza, održive energije i urbane sanacije.⁶⁰

Financira se također i učinkovito korištenje energije te korištenje obnovljivih izvora energije. Isto tako, pozivaju se zemlje članice Unije da osiguraju punu provedbu europskog zakonodavstva upravljanja otpadom, uključujući minimalne ciljeve za smanjenje otpada putem nacionalnih planova i strategija gospodarenja otpadom.⁶¹

Prema Uredbi (EU) br. 1300/2013 od 17. prosinca 2013. definirani su zajednički pokazatelji ostvarenja za Kohezijski fond (Tablica 8), koji služe za ocjenjivanje ukupnog napretka provedbe operativnih programa na razini Unije. Ti pokazatelji odgovaraju prioritetu ulaganja i vrsti djelovanja koje se podupire u skladu s navedenom Uredbom. Zajedničke pokazatelje ostvarenja trebali bi upotpuniti pokazatelji rezultata pojedinih programa i, sukladno potrebi, pokazatelji ostvarenja pojedinih programa.⁶²

Za zajedničke pokazatelje ostvarenja i pokazatelje ostvarenja pojedinih programa osnovne vrijednosti postavljaju se na nulu, a kumulativne kvantificirane ciljne vrijednosti za te pokazatelje utvrđuju se za 2023. Kod pokazatelja rezultata pojedinih programa koji se odnose na prioritete ulaganja, za osnovne vrijednosti koriste se posljednji dostupni podaci, a ciljne se vrijednosti utvrđuju također za 2023. Ciljne se vrijednosti mogu izraziti u smislu količine ili kvalitete.⁶³ Više o ciljnim vrijednostima i ostvarenjima zajedničkih pokazatelja bit će riječi u poglavlju 4.4. *Tematski ciljevi (alokacije i ostvarenja)*.

⁶⁰ Europski fondovi, *Okolišna infrastruktura*, <http://europski-fondovi.eu/content/okoli-na-infrastruktura>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

⁶¹ Europski fondovi, *Učinkovito korištenje energije i korištenje obnovljivih izvora energije*, <http://europski-fondovi.eu/content/u-inkovito-kori-tenje-energije-i-kori-tenje-obnovljivih-izvora-energije>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

⁶² UREDBA (EU) br. 1300/2013 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 17. prosinca 2013., str. 282., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1300&from=HR>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

⁶³ *Ibidem.*, str. 284.

Tablica 8: Zajednički pokazatelji ostvarenja za Kohezijski fond

	Jedinica	Naziv
Okoliš		
Kruti otpad	tone/godina	Dodatni kapacitet recikliranja otpada
Opskrba vodom	osobe	Povećanje u broju stanovnika koji imaju pristup poboljšanoj opskrbi vodom
Pročišćavanje otpadnih voda	ekvivalent u broju stanovnika	Povećanje u broju stanovnika koji koriste poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda
Sprečavanje rizika i upravljanje rizikom	osobe	Broj stanovnika koji imaju korist od mjera zaštite od poplave
	osobe	Broj stanovnika koji imaju korist od mjera zaštite od šumskih požara
Obnova tla	hektari	Ukupna površina obnovljenog tla
Priroda i biološka raznolikost	hektari	Površina staništa koja primaju potporu kako bi postigla bolje stanje očuvanosti
Energija i klimatske promjene		
Obnovljiva energija	MW	Dodatni kapacitet proizvodnje obnovljive energije
Energetska učinkovitost	kućanstva	Broj kućanstava s poboljšanom klasifikacijom potrošnje energije
	kWh/godina	Smanjenje godišnje potrošnje primarne energije u javnim zgradama
	korisnici	Broj novih korisnika energije spojenih na pametne mreže
Smanjenje stakleničkih plinova	ekvivalent u tonama CO ₂	Procjena godišnjeg smanjenja stakleničkih plinova
Transport		
Željeznička infrastruktura	kilometri	Ukupna dužina novih željezničkih linija
	kilometri	Ukupna dužina obnovljenih ili nadograđenih željezničkih linija
Cestovna infrastruktura	kilometri	Ukupna dužina novoizgrađenih cesta
	kilometri	Ukupna dužina obnovljenih ili nadograđenih cesta
Gradski prijevoz	kilometri	Ukupna dužina novih ili unaprjeđenih tramvajskih linija i linija gradske podzemne željeznice
Unutarnji plovni putovi	kilometri	Ukupna dužina novih ili unaprijeđenih unutarnjih plovnih putova

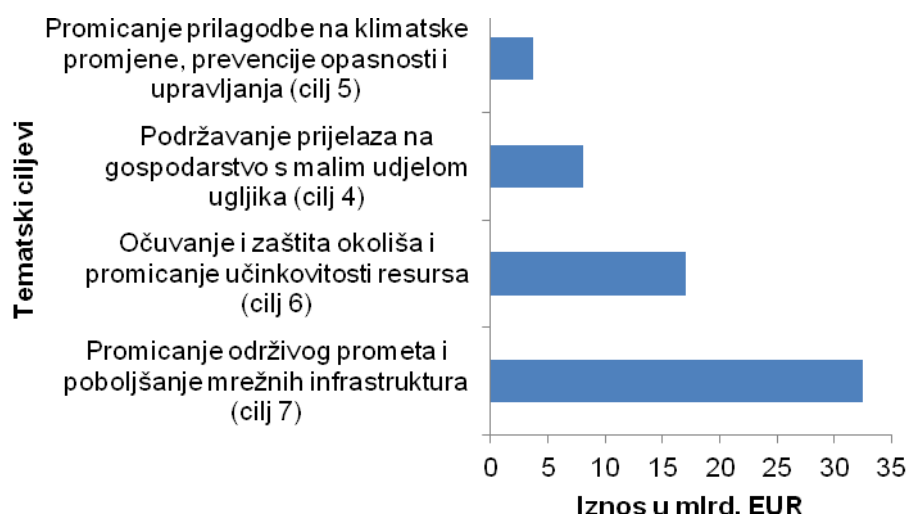
Izvor: UREDBA (EU) br. 1300/2013 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 17. prosinca 2013., <http://eur-lex.europa.eu/legal->

<content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1300&from=HR>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.).

4.4. Tematski ciljevi (alokacije i ostvarenja)

Kao što je već navedeno, u razdoblju od 2014.-2020. godine Kohezijski fond pokriva Grčku, Portugal i 13 država koje su pristupile EU od 2004. godine do danas. Navedene države čine 26% ukupnog stanovništva EU-28.⁶⁴ Na grafikonu 3 prikazane su alokacije sredstava Kohezijskog fonda (od ukupnih 63,4 mlrd. EUR, bez tehničke pomoći) prema tematskim ciljevima gdje je najviše sredstava namijenjeno cilju broj 7 (kao što je bio slučaj i kod ukupnog financiranja ciljeva iz svih fondova).

Grafikon 3: Proračun Kohezijskog fonda prema tematskim ciljevima

Izrada autorice prema European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

U sljedećem tekstu usporedit će se ukupni iznosi, i odnos između EU sufinanciranja te Nacionalnih izdataka planiranih po istaknutim tematskim ciljevima s posebnim osvrtom na sredstva Kohezijskog fonda. Rezultati će se komparirati sa sredstvima iz ostalih fondova, kako bi se utvrdilo koliko je Kohezijski fond zastupljen i važan u

⁶⁴ Europska komisija, Šesto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji, *Op. cit.*, str. 186.

provedbi određenog tematskog cilja. Nakon toga, za svaki cilj bit će navedene države i najviši iznosi koji se dodjeljuju iz KF-a za pojedini cilj.

4.4.1. Podržavanje prijelaza na gospodarstvo s malim udjelom ugljika

Ovo poglavlje bavi se tematskim ciljem broj 4, Podržavanje prijelaza na gospodarstvo s malim udjelom ugljika (Low carbon economy).

Tablica 9: Odnosi EU i nacionalnih plaćanja za tematski cilj 4. (2014-20.)

Fond	Ukupno		EU		Nacionalna plaćanja	
	Iznos (mil. €)	Udio %	Iznos (mil. €)	Udio %	Iznos (mil. €)	Udio %
ERDF	46 995	73,4	31 827	71,3	15 168	78,3
CF	9 740	15,2	8 013	18	2 436	12,6
EAFRD	7 115	11,1	4 679	10,5	1 727	8,9
EMFF	157	0,2	113	0,3	44	0,2
Ukupno:	64 006	100	44 631	100	19 376	100

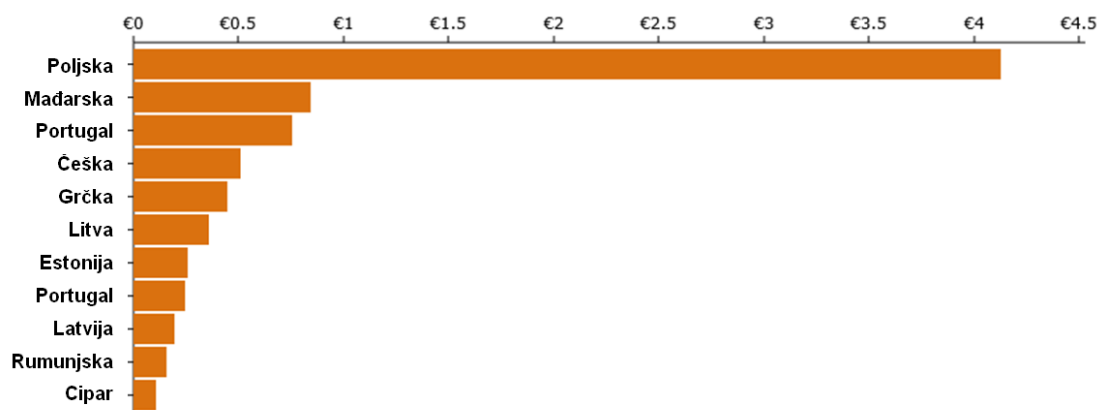
Podaci: prosinac 2017.

(Iznosi u tablici su zaokruženi radi jednostavnosti te kako bi se naglasili relativni odnosi među fondovima koji se koriste za navedeni prioritet pa su s toga moguća odstupanja u ukupnom zbroju. Točni iznosi mogu se pronaći na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/4>. Isto se odnosi i za sljedeće prioritete u radu)

Izrada autorice prema European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/4>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

Za tematski cilj 4, Podržavanje prijelaza na gospodarstvo s malim udjelom ugljika, financiranje EU u razdoblju 2014.-2020. planirano je prema sljedećoj strukturi: ukupna sredstva iznose 44,6 mlrd. EUR od kojih 18% ili 8 mlrd. EUR pripada Kohezijskom fondu. Najveći udio financirat će se iz ERDF-A i to 71,3%, što iznosi 31,8 mlrd. EUR. Ostatak se planira financirati iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (10,5%) te Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (0,3%).

Grafikon 4: Proračun po zemljama članicama za tematski cilj 4. (2014-20.)

(Podaci su u milijardama eura)

Izvor: European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/4>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

Od ukupnog iznosa sredstava Kohezijskog fonda, za istaknuti cilj najviše je dodijeljeno Poljskoj (oko 4,1 mlrd eura), slijede ju sa puno manjim iznosom Mađarska (oko 800 mil. eura) i Portugal (oko 750 mil. eura). Tu su još i Češka, Grčka, Litva, Slovenija, Estonija, Latvija, Rumunjska i Cipar. (Grafikon 4)

Tablica 10: Pokazatelji za tematski cilj 4. (2014-20.)

Pokazatelj	Jedinica	Planirano	Odlučeno	Implementirano
Cestovna Infrastruktura	Kilometri	113	19	-
Obnovljiva energija	MW	2 137	81	-
Energetska učinkovitost	kućanstva	169 745	7 156	833
	kWh/godina	556 040 590	97 704 404	-
	korisnici	2 029 000	-	-
Smanjenje stakleničkih plinova	ekvivalent u tonama CO ₂	3 608 269	926 150	1 004

Izrada autorice prema European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/4>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

U okviru istog tematskog cilja, realizacija novih ili unaprjeđenih tramvajskih linija i linija gradske podzemne željeznice u iznosu od 113 km, planira se ostvariti

financiranjem iz Kohezijskog fonda, pri čemu se 86 km očekuje u Poljskoj, 19,3 km u Grčkoj te 8 km u Latviji. Ostvarenje ciljanih dodatnih 2,1 GW kapaciteta proizvodnje obnovljive energije planira se primarno realizirati projektima financiranim sredstvima iz Kohezijskog fonda u Mađarskoj (gdje se očekuje dodatnih 940,12 MW kapaciteta), Litvi (700 MW) te u Poljskoj (297 MW). Ukupnom cilju od 169.745 kućanstava s poboljšanom klasifikacijom potrošnje energije najviše će pridonijeti projekti u Poljskoj (gdje je planiran broj kućanstava 56 tisuća), Mađarskoj (51,7 tis.) i Estoniji (40 tis.), dok se za realizaciju smanjenja godišnje potrošnje primarne energije u javnim zgradama Kohezijski fond gotovo u potpunosti okreće Portugalu, koji planira smanjiti godišnju potrošnju za 500 GWh. Više od pola planiranog povećanja novih korisnika energije spojenih na pametne mreže (u iznosu od 2,03 mil.) očekuje se ostvariti u Portugalu (1,02 mil.), približno četvrtina na području Poljske (519 tisuća), 300 tisuća novih korisnika za Sloveniju i 10 tisuća novih korisnika u Litvi. Procijenjeno godišnje smanjenje stakleničkih plinova (u iznosu od 3,6 mil. tona ekvivalenta CO₂ u cijeloj EU) realizirat će se prema planu ponajviše projektima u Mađarskoj (smanjenjem u iznosu od 1,58 mil. tona ekvivalenta CO₂), slijede Poljska (sa 875 tisuća tona ekvivalenta CO₂) i Litva (sa 600 tisuća tona ekvivalenta CO₂).

4.4.2. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije opasnosti i upravljanja

Ovo poglavlje bavi se tematskim ciljem broj 5, Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije opasnosti i upravljanja (Climate Change Adaptation & Risk Prevention).

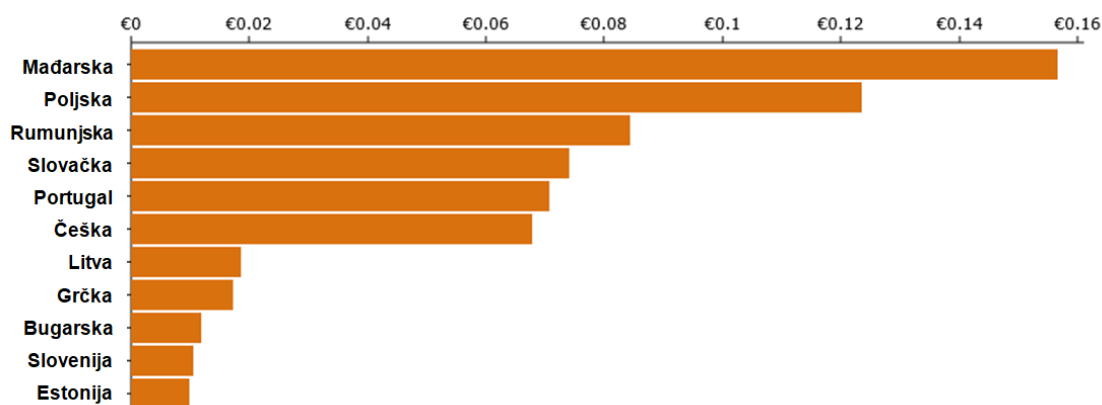
Tablica 11: Odnosi EU i Nacionalnih plaćanja za tematski cilj 5. (2014-20.)

Fond	Ukupno		EU		Nacionalna plaćanja	
	Iznos (mil. €)	Udio %	Iznos (mil. €)	Udio %	Iznos (mil. €)	Udio %
EAFRD	31 854	76,7	20 198	73,6	10 936	83,5
ERDF	5 364	12,9	3 850	13,5	1 514	11,6
CF	4 303	10,4	3 657	12,9	645	4,9
Ukupno:	41 521	100	28 426	100	13 096	100

Izrada autorice prema European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/5>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

Tu je planirano financiranje EU-a u razdoblju 2014.-2020. u iznosu od 28,4 mlrd. EUR, od kojih 12,9% ili 3,85 mlrd. EUR pripada Kohezijskom fondu. Najveći udio (73,6% od ukupnog iznosa sredstava dodijeljenih za tematski cilj 5) financirat će Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, a ostatak (13,5%) se planira financirati iz ERDF-a.

Grafikon 5: Proračun po zemljama članicama za tematski cilj 5. (2014-20.)

Izvor: European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/5>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

U okviru Kohezijskog fonda i tematskog cilja 5 u trenutnom razdoblju najviše sredstava namijenjeno je Mađarskoj (oko 155 mil. eura), druga po visini iznosa je Poljska (oko 125 mil. eura), treća je Rumunjska (oko 85 mil. eura), tu su još i Slovačka, Portugal, Češka, Litva, Grčka, Bugarska, Slovenija i Estonija. (Grafikon 5)

Tablica 12: Pokazatelji za tematski cilj 5. (2014-20.)

Pokazatelj	Jedinica	Planirano	Odlučeno	Implementirano
Sprečavanje rizika i upravljanje rizikom	osobe (poplave)	5 648 433	2 360 777	-
	Osobe (požari)	5 330 000	1 568 117	-
Obnova tla	hektari	108	-	-

Izrada autorice prema European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/5>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

Planirano je da će koristi od projekata financiranih iz Kohezijskog fonda u okviru ovog tematskog cilja, konkretnije od mjera zaštite od poplava, imati ukupno 5,65 mil. stanovnika na razini cijele EU, najviše na području Bugarske (2,75 mil. stanovnika), Portugala (1,5 mil. stanovnika) i Mađarske (1,1 mil. stanovnika). Također, očekivano je da će koristi od mjera bolje zaštite od šumskih požara ostvariti 5,33 milijuna stanovnika EU, odnosno 5 milijuna u Portugalu i ostatak u Mađarskoj. 108 hektara obnovljenog tla (u Slovačkoj) pretpostavljen je rezultat provedbe preostalih projekata u okviru cilja 5.

4.4.3. Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa

Ovo poglavlje bavi se tematskim ciljem broj 6, Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa (Environment Protection & Resource Efficiency).

Za tematski cilj 6, Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa, u razdoblju 2014.-2020. vrijede alokacije koje su opisane u nastavku. Planirano financiranje EU-a za ovaj cilj u razdoblju 2014.-2020. iznosi 63,1 mlrd. EUR od kojih 26,9% ili nešto manje od 17 mlrd. EUR pripada Kohezijskom fondu.

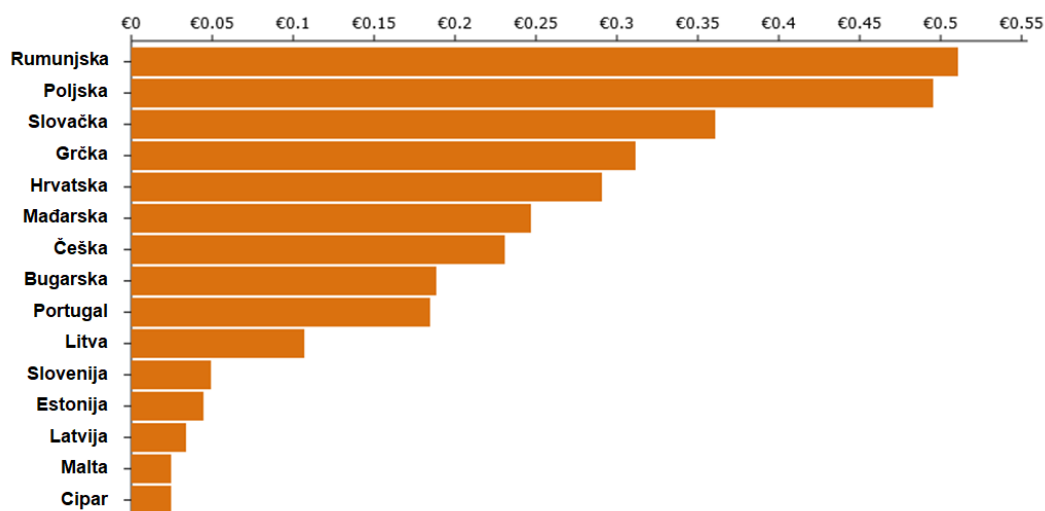
Tablica 13: Odnosi EU i Nacionalnih plaćanja za tematski cilj 6. (2014-20.)

Fond	Ukupno		EU		Nacionalna plaćanja	
	Iznos (mil. €)	Udio %	Iznos (mil. €)	Udio %	Iznos (mil. €)	Udio %
EAFRD	38 140	43,8	24 922	39,5	13 218	55,1
ERDF	25 864	29,7	19 072	30,2	6 792	28,3
CF	20 089	23,1	16 985	26,9	3 103	12,9
EMFF	3 008	3,5	2 151	3,4	857	3,6
Ukupno:	87 101	100	63 131	100	23 970	100

Izrada autorice prema European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/6>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

Najveći udio (39,5%) financirat će se iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Financiraju se još i ERDF (29,5%) te najmanjim dijelom i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (3,4%).

Grafikon 6: Proračun po zemljama članicama za tematski cilj 6. (2014-20.)

Izvor: European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/6>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

Grafikon 4., pokazuje da je najviše sredstava za cilj 6 namijenjeno Rumunjskoj (oko 510 mil. eur), Poljska (oko 490 mil. eura), Slovačka (oko 360 mil. eura), dalje idu redom Grčka, Hrvatska (sa oko 290 mil. eura), Mađarska, Češka, Bugarska, Portugal, Litva, Slovenija, Estonija, Latvija, Malta pa Cipar.

Tablica 14: Pokazatelji za tematski cilj 6. (2014-20.)

Pokazatelj	Jedinica	Planirano	Odlučeno	Implementirano
Kruti otpad	tone/godina	3 260 587	184 446	2 187
Opskrba vodom	osobe	7 874 242	2 962 751	135 032
Pročišćavanje otpadnih voda	ekvivalent u broju stanovnika	8 323 456	4 887 189	7 840
Obnova tla	hektari	689	58	-
Priroda i biološka raznolikost	hektari	326 806	202 570	625
Smanjenje stakleničkih plinova	ekvivalent u tonama CO ₂	320 000	-	-

Izrada autorice prema European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/6>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

Uz financijsku pomoć Kohezijskog fonda, kao konačan rezultat realizacije projekata tematskog cilja 6, planira se ostvariti dodatni kapacitet za recikliranje otpada u iznosu od 3,26 mil. tona godišnje. Najviše se dodatnog kapaciteta očekuje u Rumunjskoj (940 tisuća tona), Češkoj (700 tisuća tona) i Grčkoj (650 tisuća tona). Za Hrvatsku se predviđa povećanje od 30 tisuća tona recikliranog otpada. Uz to financirat će se i poboljšanje vodoopskrbe vode i to za dodatnih 7,87 mil. osoba na razini Unije, u čemu predvode Rumunjska (3,3 mil. osoba), Portugal (1,82 mil. osoba) te slijedi Hrvatska sa vrlo visokih dodatnih milijun osoba koje će imati pristup poboljšanoj opskrbi vodom. Isti rezultat planira se ostvariti u Hrvatskoj vezano za povećanje u broju stanovnika koji koriste poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda, dok će se po tom pitanju najviše raditi u Poljskoj (gdje se očekuje povećanje za 2 milijuna stanovnika), Rumunjskoj i Bugarskoj. Planirano je da će cilju od 689 ha površine obnovljenog tla, najviše pridonijeti Poljska sa 300 ha, dok se za Hrvatsku očekuje ostvarenje u iznosu od 60 ha. Nadalje, od 327 tisuća ha površine staništa koja primaju potporu kako bi postigla bolje stanje očuvanosti, 200 tisuća ha planira se ostvariti u Portugalu (u Hrvatskoj 358 ha). 320 tisuća tona ekvivalenta CO₂ manje stakleničkih plinova godišnje, uz pomoć Kohezijskog fonda i ovog prioriteta, trebala bi postići Češka.

Učinkovito iskorištavanje predviđenih sredstava za navedene zadatke omogućit će državama članicama čišći okoliš te efikasno gospodarenje resursima, što bi trebalo dovesti do boljeg životnog standarda svih građana te zemlje.

4.4.4. Promicanje održivog prometa i poboljšanje mrežnih infrastruktura

Ovo poglavlje bavi se tematskim ciljem broj 7, Promicanje održivog prometa i poboljšanje mrežnih infrastruktura (Network Infrastructure in Transport and Energy).

U okviru posljednjeg tematskog cilja 7, Promicanje održivog prometa i poboljšanje mrežnih infrastruktura uz pomoć ERDF-a i Kohezijskog fonda ulaže se u promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u ključnim mrežnim infrastrukturama, uključujući energetske mreže. Planirano financiranje EU-a za ovaj cilj u razdoblju 2014.-2020. iznosi 58,16 mlrd. EUR od kojih značajnih 55,9% ili 32,5 mlrd. EUR pripada Kohezijskom fondu, a preostalih 44,1% financira ERDF.

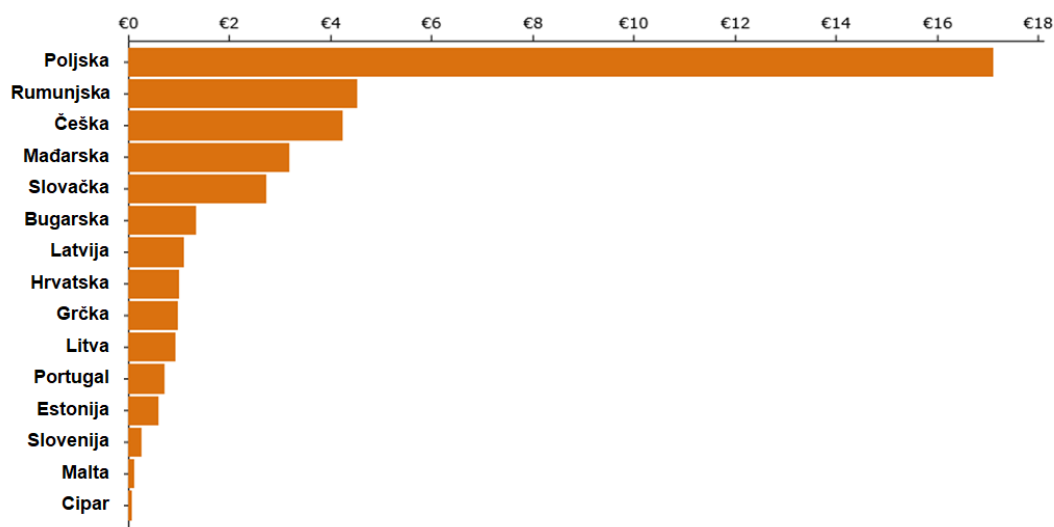
Tablica 15: Odnosi EU i Nacionalnih plaćanja za tematski cilj 7. (2014-20.)

Fond	Ukupno		EU		Nacionalna plaćanja	
	Iznos (mil. €)	Udio %	Iznos (mil. €)	Udio %	Iznos (mil. €)	Udio %
CF	38 802	54,6	32 507	55,9	6 646	51,4
ERDF	32 301	45,4	25 655	44,1	6 294	48,6
Ukupno:	71 103	100	58 163	100	12 940	100

Izrada autorice prema European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/7>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

Od sredstava Kohezijskog fonda za cilj 7 daleko najviše je alocirano prema Poljskoj (oko 17 mlrd. eura), slijedi Rumunjska (oko 4,5 mlrd. eura), Češka (oko 4,2 mlrd. eura), Mađarska, Slovačka, Bugarska, Latvija, Hrvatska (nešto više od 1 mlrd. eura), Grčka, Litva, Portugal, Estonija, Slovenija, Malta i Cipar.

Grafikon 7: Proračun po zemljama članicama za tematski cilj 7. (2014-20.)

Izvor: European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/7>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

U okviru istaknutog tematskog cilja, sredstvima Kohezijskog fonda, planiraju se graditi nove željezničke linije u Grčkoj (64 km), dok se za njihovu obnovu ili nadogradnju od ukupno 2 829 km na vrhu popisa nalaze Latvija, Poljska i Mađarska. U Hrvatskoj se očekuje da će se obnoviti ili nadograditi 78,4 km željezničkih linija.

Najviše cesta trebalo bi se izgraditi u Poljskoj, Mađarskoj, Grčkoj i Rumunjskoj (od ukupnih ciljanih 1 681 km u EU), a obnovi ili nadogradnji 691 km cesta na razini Unije najviše će pridonijeti tri baltičke zemlje Latvija, Litva i Estonija te Češka. Hrvatska iz navedenog fonda neće koristiti sredstva za ceste. Važno je napomenuti, jer nije dodatno istaknuto, da se svi sada navedeni iznosi (i oni u tablici) vezani za željezničku te cestovnu infrastrukturu (novu i obnovljenu ili nadograđenu) jednaki gledaju li se kilometri na TEN putovima s obzirom da su to sve putovi koji su dijelovi TEN mreže. Očekuje se da će koristi od izgradnje novih ili unaprijeđenja tramvajskih linija i linija gradske podzemne željeznice, u okviru tematskog cilja 7, najviše imati Mađarska sa 52 od 96 ukupnih planiranih kilometara, a slijede Slovačka te Rumunjska i Češka sa po nekoliko kilometara. Hrvatska kao vodeća sa 247,3 km od ciljanih 327 km na razini Unije unaprijeđenih ili novih unutarnjih plovih putova može prosperirati u budućim koristima od poboljšane trgovine upravo tim putovima. Cipar planira realizirati i godišnje smanjenje u iznosu od 4 000 tona ekvivalenta CO₂ stakleničkih plinova (također u okviru naznačenog tematskog cilja).

Tablica 16: Pokazatelji za tematski cilj 7. (2014-20.)

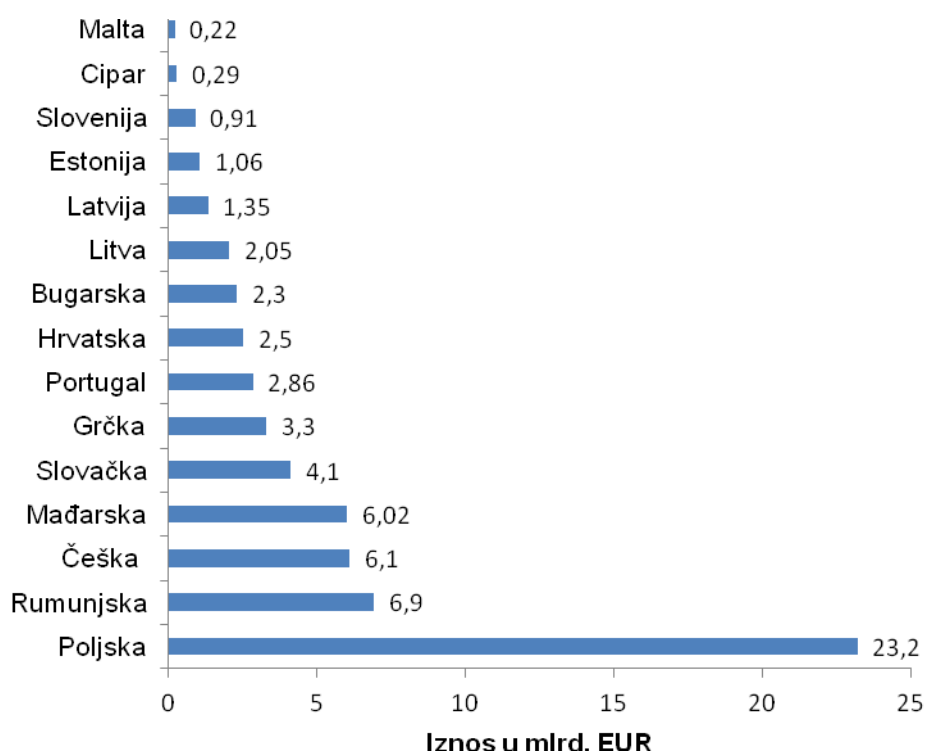
Pokazatelj	Jedinica	Planirano	Odlučeno	Implementirano
Željeznička infrastruktura	Kilometri (novo)	65	16	-
	Kilometri (obnovljeno, nadograđeno)	2 829	635	92
Cestovna infrastruktura	Kilometri (novo)	1 681	744	41
	Kilometri (obnovljeno, nadograđeno)	691	509	217
Gradski prijevoz	kilometri	96	62	-
Unutarnji plovni putovi	kilometri	327	-	-
Smanjenje stakleničkih plinova	ekvivalent u tonama CO ₂	4 000	-	-

Izrada autorice prema European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/7>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

4.5. Alokacije i ostvarenja po državama

U razdoblju 2014-20., petnaest država članica korisnice su Kohezijskog fonda, a prema svojim obilježjima dodijeljena im je i određena potpora koju mogu ostvariti putem ovog instrumenta. U grafikonu 3 prikazani su iznosi te je vidljiv omjer među državama. Najviše je dodijeljeno Poljskoj 23,2 mlrd. EUR, slijede Rumunjska, Češka, Mađarska. Hrvatska se nalazi na osmom mjestu po visini dodijeljenih sredstava, između Portugala i Bugarske. Kao i u prethodnim razdobljima najmanje sredstava ide za Maltu i Cipar.

Grafikon 8: Proračun KF-a po zemljama u razdoblju 2014-2020.

Izrada autorice prema European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/dataset/ESIF-Regional-Policy-budget-by-country-2014-2020/fift-a67j>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

Nacionalni i regionalni programi dostavljaju Komisiji financijske podatke o njihovom napretku koji se mjeri prema udjelima sljedećih financijskih sredstava:

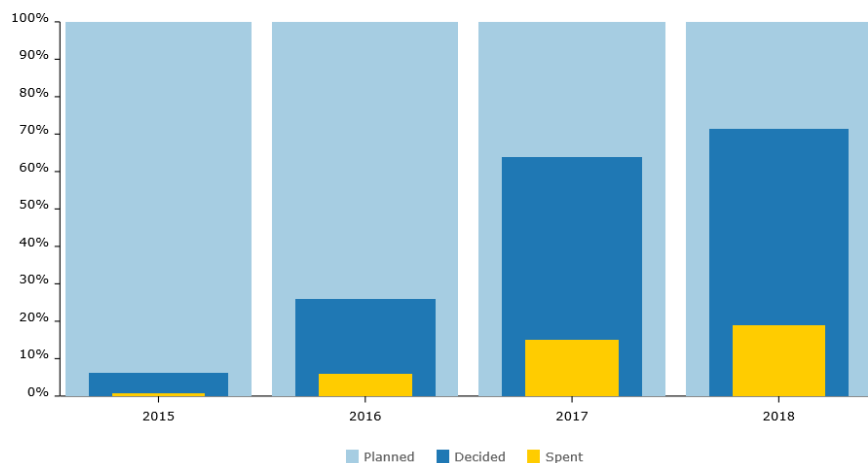
- Planirano: Ukupni proračun programa

- Dodijeljeno: Financijska sredstva dodijeljena odabranim projektima

- Utrošeno: Troškovi prijavljenih od odabranih projekata

Izveščivanje o financijskim podacima iskazuje se samo u ukupnim troškovima (tj. nije podijeljen na temelju EU ili nacionalnog udjela).⁶⁵

Grafikon 9: Plaćena sredstva po godinama (ukupni troškovi)

Podaci su do 30.06.2018.

Svjetlo plavi dio označava dodijeljena/alocirana sredstva, plavi ugovorena, a žuti utrošena sredstva. Troškovi su ukupni: EU + Nacionalni troškovi.

Izvor: European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/cf>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

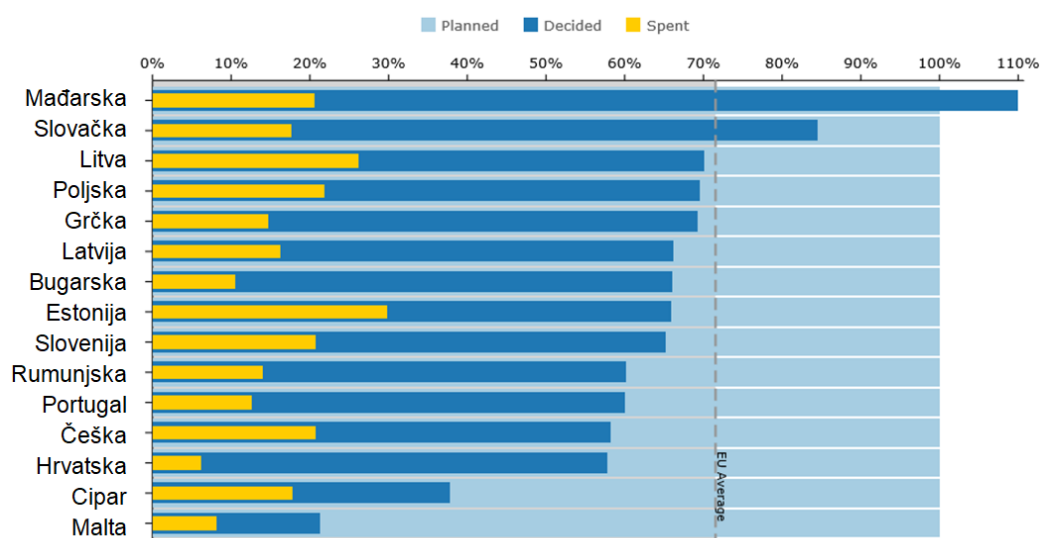
Slika 1 prikazuje iskorištenost planiranih sredstava (čine 100% sredstava) do 30. lipnja 2018. Udio ugovorenih i utrošenih sredstava kumulativno se povećava kroz godine. Od 5% od ukupno ugovorenih sredstava, sredinom 2018. godine udio se povećao na oko 70%. A udio utrošenih sredstava u istom razdoblju povisio se sa 1% na oko 20%. Mogući razlozi niskog udjela iskorištenih sredstava u ovom razdoblju mogu biti opsežne pripreme oko kretanja u velike projekte koji se financiraju Fondom te dug vremenski tijek provedbe.

Uspoređujući financijske alokacije prema državama i iskorištenost sredstava do sredine 2018. godine rezultati su sljedeći (Grafikon 10): Najviše ugovorenih sredstava ostvarila je Mađarska (čak više nego sto joj je prvotno bilo dodijeljeno), slijedi Slovačka sa oko 84% ugovorenih sredstava. To su jedine države članice koje

⁶⁵ European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/cf>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

prelaze prosjek EU. Sljedećih jedanaest država korisnica ima udio dodijeljenih sredstava između 57-70%. Najmanje ugovorenih sredstava ima Malta, oko 22%. Najviše utrošenih sredstava privukla je Estonija (oko 30% dodijeljenih sredstava), slijedi Litva (26%) i zatim Poljska (22%). Na zadnjem mjestu nalazi se Hrvatska sa 8%.

Grafikon 10: Plaćena sredstva po državama korisnicama Kohezijskog fonda (ukupni troškovi) % od planiranog

Podaci su do 30.06.2018.

Svjetlo plavi dio označava dodijeljena/alocirana sredstva, plavi ugovorena, a žuti utrošena sredstva. Troškovi su ukupni: EU + Nacionalni troškovi.

Izvor: European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/cf>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)

4.6. Provedeni projekti

4.6.1. Regeneracija infrastrukture javnog prijevoza u Poznanju - Poljska

Osnovna sredstva prijevoza u Poznanu bili su automobili (45%) i gradski prijevoz (41%). Udio automobilske prometa u putovanjima u Poznanju iznosio je više od 50% i sustavno rastao. Tomu je pogodovala visoka razina vlasništva automobila koja je krajem 2008. godine dostigla razinu od 494 osobnih automobila na 1000 stanovnika. A ukupna duljina od 74 km obilježene biciklističke staze u gradu činila je samo 7% gradske ulične mreže i nije pružala alternativu automobilskom prijevozu. Željeznički promet gotovo je potpuno bio odsutan iz gradskog prometa. Mreža željezničkih autobusa koje je izgradila Wielkopolska provincijska vlada i program

'Tramper' pokrenut od strane Udruge inženjera i tehničara Priština u Poznanju bili su elementi regionalnog transportnog sustava. Rastuća količina automobilske prometa, uzrokovana dramatičnim porastom vlasništva automobila na nacionalnoj razini, koja je preuzimala udio željezničkog prometa i rastom međunarodnog tranzitnog prometa, rezultiralo je degradacijom tehničkog stanja cesta, smanjenjem prometne fluidnosti i propusnosti cesta.⁶⁶

Kupnja nove tramvajske opreme, omogućena zahvaljujući Kohezijskom fondu, donijela je dugoročne koristi građanima i putnicima koji žive i rade u zapadnom poljskom gradu Poznanju. Projekt je nastojao ojačati prometne veze unutar grada, te potaknuti građane da iskoriste najviše od održivih urbanih načina prijevoza. Ovaj projekt za modernizaciju tramvajske infrastrukture u Poznanju uključivao je kupnju nove opreme i obnovu pomoćne infrastrukture duž važne prometne ulice Grunwaldzka. Također su obnovljene prometne osovine koje povezuju stadion s gradskim središtem, željezničkom kolodvoru i zračnoj luci. Djelotvornija usluga, pomogla je potaknuti više ljudi na korištenje gradske tramvajske mreže, čime se pridonosi smanjenju gustoće prometnih vozila u gradu i smanjenju zagađenja.⁶⁷

Projekt, koji je sada u potpunosti operativan, proveden je dijelom i zbog nogometnog prvenstva UEFA EURO 2012. Ovaj turnir se igrao na osam mjesta, uključujući Poznanj, a opsežna poboljšanja su napravljena u ključnoj infrastrukturi kao što su željezničke i cestovne mreže. Projekt je bio dio ovog sveobuhvatnog ambicioznog plana rada i pridonio je glatkom i uspješnom turniru s održivim prednostima koje se očekuju i dalje u budućnosti.⁶⁸

Ukupna investicija za projekt "Regeneracija infrastrukture javnog prijevoza povezana s organizacijom EURO 2012 u Poznanju - Faza I i Faza II" iznosila je 52,3 mil. eura, a Kohezijski fond EU doprinio je se 33,3 mil. eura putem "Infrastruktura i Okoliš" Operativnog programa za razdoblje 2007-2013. Ulaganje ulazi u prioritet "Okolišno prihvatljiv prijevoz". Potpisnici sporazuma su poljsko Ministarstvo infrastrukture i

⁶⁶ Poznan, *Strategy for the city of Poznan 2030*, Part 4, str. 50-51., 2010., <http://www.poznan.pl/mim/wos/development-strategy-for-the-city-of-poznan-to-2030.doc,1017,20002/development-strategy-for-the-city-of-poznan-to-2030,44506.html>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

⁶⁷ European Commission, EU regional and urban development, Regional Policy, Projects, *Strategic tram upgrade in Poznań helps get city moving*, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/poland/strategic-tram-upgrade-in-poznan-helps-get-city-moving

⁶⁸ *Loc. cit.*

razvoja i grad Poznanj. Projekt je iz razdoblja 2007-13. i trajao je od ožujka 2011. do prosinca 2013.⁶⁹

Ključni korisnici ovog projekta su građani Poznanja i ljudi koji žive u regiji Wielkopolskie. Poznanj je jedan od najvećih gradova u Poljskoj s populacijom od oko pola milijuna stanovnika, dok veći Metropolitanski prostor Poznanj (PMA) ima oko 1,3 do 1,4 milijuna ljudi, što ga čini četvrtim najvećim gradskim područjem u Poljskoj. Održive prednosti koje je ovaj projekt donio osjetit će dugo u budućnost. Rad je doveo do povećanja učestalosti i brzine tramvajskih putovanja uz povećanu točnost u cijelom sustavu javnog prijevoza u Poznanju. Ukupno je preuređeno oko 5,31 km tramvajske i trolejbus mreže po strateškim dijelovima grada. To je omogućilo više ljudi da koriste sustav nego ikad prije. Godine 2014. na gradskom javnom prijevozu izvršeno je preko 183 milijuna putovanja, a zahvaljujući nadogradnji omogućeno je dodatnih 150 tisuća.⁷⁰

4.6.2. Zračna luka u Tallinnu - Estonija

Zbog neočekivanog porasta brojeva putnika, u kombinaciji s potrebom Estonije da udovolji zahtjevima Schengenskog područja, putnički terminal u zračnoj luci u Tallinnu prošao je veliku obnovu. Kao rezultat projekta "Razvoj terminala za putnike u zračnoj luci u Tallinnu", poboljšana je operativna sigurnost zračne luke Tallinn kao transportnog čvora EU te je izgrađena infrastruktura koja omogućuje zračnu luku u Tallinnu da udovolji zahtjevima koji su postavljeni za pridruživanje zemalja Schengenskog sporazuma i ispunjavanju potreba za služenjem sve većeg broja putnika. Tijekom građevinskih radova, na sjevernoj i južnoj osi proširena je i modernizirana zgrada terminala, a na sredini terminala sagrađena je galerija, što je terminalu dalo T-oblik.⁷¹

Novi terminal u obliku slova T dvaput je veći nego prije, a postojeći putnički terminal ima 14 000 m² radnog prostora. Zračna luka Tallinn stoga se čvrsto utemeljila kao jedan od glavnih prometnih čvorova u baltičkim državama. Ekspanzija znači da zračna luka sada može primiti 2,4 milijuna putnika godišnje. Nije bila upitna važnost ovog građevinskog projekta i potreba povećanja kapaciteta zračne luke i poboljšanja usluga. Prethodne procjene predviđale su 1,4 milijuna putnika godišnje do 2010.

⁶⁹ *Loc. cit.*

⁷⁰ *Loc. cit.*

⁷¹ Tallinn Airport, Tallinna Lennujaam, About Us, *EU-Funded Projects*, <https://www.tallinn-airport.ee/en/about-us/eu-funded-projects/>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

godine, a do 2007. godine već ih je bilo 1,7 milijuna. Financiranje ovog projekta išlo je iz Tallinn Airport Ltd., uz sufinanciranje 24 mil. eura koje je pružio Kohezijski fond Europske unije. Provedba je trajala od listopada 2006. do kolovoza 2008. godine i spada pod programsko razdoblje 2007-13.⁷²

Nova zgrada ima 200 m dugu, 27 m široku dvoetažnu galeriju koja povezuje izlaze. Glavni kat galerije obrađuje šengenske putnike, a gornji kat služi za putnike koji nisu šengenski. Putnici s problemima u pokretljivosti mogu se kretati bez ikakvih problema korištenjem posebnih dizala. Dva od ukupno devet sada dostupnih izlaza mogu poslužiti velikim zrakoplovima, uključujući Boeing 747. S brojem stolova za prijavu povećanih od 18 na 27 i dodatnim postavljenim check-in strojevima, putnici mogu brže prolaziti kroz pregledne točke. Sigurnost je također pojačana i sad uključuje pet sigurnosnih vrata. Za putnike koji žele malo istraživati ili se odmarati, u novoj se zgradi nalazi VIP dionica, kao i kafići, restorani i trgovine koje prodaju odjeću, kozmetiku, nakit, knjige, uključujući stranu jezičnu fantastiku, turističke vodiče i časopise, kao i filmove i glazbu. Također se promovira estonska kultura, s lokalnim proizvodima i suvenirima koji se prezentiraju i prodaju na mnogim područjima. Dok roditelji mogu odabrati kupovnu ili poslovnu stranu putovanja, djeca mogu uživati u velikom igralištu koje je otvoreno u blizini. Za one koji žele planirati putovanja, u javnom prostoru postavljene su još dvije putničke službe, a također je dostupna i usluga smještaja.⁷³

Zanimljiva je i činjenica da se u isto vrijeme na istom mjestu provodio još jedan projekt također sufinanciran iz Kohezijskog fonda pod nazivom "Rekonstrukcija zračnog prometa prostora zračne luke Tallinn". Projekt se provodio od rujna 2006. do rujna 2008. Najvažniji ciljevi projekta bili su poboljšati stanje okoliša i primijenjivati mjere zaštite okoliša u zračnoj luci i neposrednoj blizini te povećati sigurnost područja zračnog prometa u skladu s međunarodnim standardima i zahtjevima civilnog zrakoplovstva. Izvršeni su sljedeći radovi kako bi se poboljšale mjere zaštite okoliša: izgradnja sustava prikupljanja, odvajanja, predobrade i uklanjanja kišnice; postavljanje sustava za praćenje kvalitete kišnice i automatsko ispitivanje uzoraka vode; poboljšanje i zamjena tehnologije odleđivanja i instalacija senzora za nadzor

⁷² European Commission, EU regional and urban development, Regional Policy, Projects, *Business booming at revamped Tallinn airport*, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/estonia/business-booming-at-revamped-tallinn-airport, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

⁷³ *Loc. cit.*

temperature za pistu; uklanjanje i skladištenje onečišćenog tla. Te radovi izvedeni kako bi se poboljšala sigurnost i sigurnost zraka: obnavljanje dijelova platforme koja nije prethodno obnovljena i širenje platforme; stvaranje, obilježavanje i označavanje parkirnih mjesta zrakoplova na cijelom području platforme, postavljanje električnih žica i osiguravanje napajanja za zrakoplove; proširenje voznih staza; izgradnja i obnova prometnih cesta; uspostavljanje područja za obavljanje vatrogasnih vježbi.⁷⁴ Uz pomoć ova dva paralelna projekta u dosta kratkom roku uspelo se povećati kapacitete, ekološki modernizirati te sigurnosno unaprijediti cjelokupni prostor Zračne luke Tallinn.

4.6.3. STERED- Slovačka

Izgradnja postrojenja za reciklažu u Krajnama, zapadna Slovačka, pomaže pretvoriti neželjene i otpadne tekstilne proizvode u inovativne zelene proizvode s raznovrsnim primjenama u građevinskom i transportnom sektoru. Ulaganje iz Kohezijskog fonda EU pomoglo je tvrtki PR Krajné da proširi i modificira svoje proizvodne pogone i razvija svoje linije prerade. Svojom vlasničkom patentiranom tehnikom nazvanom STERED, tvrtka reciklira sintetičke tkanine poput tepiha i presvlaka otpadnih vozila i neiskorištenog materijala iz proizvodnje novih automobila, kao recikliranih starih guma. Sintetičke tkanine su neophodne za interijere automobila jer su otporne na vlagu, otporne na habanje i niske zapaljivosti. Međutim, zbog ove trajnosti, uglavnom je bilo vrlo teško reciklirati i ponovno upotrijebiti ovaj materijal. Obično završava na odlagalištu i treba dugo vremena da se razgradi. STERED proizvodna linija je prva takve vrste koja obrađuje takav sintetički materijal i stvara ga u nove proizvode. Energetsko opterećenje obrade tekstilnog materijala STERED-om je 3-5 puta učinkovitije od proizvodnje izolacijskog materijala od kamene ili staklene baze, što znači da je u potpunosti u skladu s europskim standardima energetske učinkovitosti. Uz to, STERED građevni blokovi imaju akustička i termička izolacijska svojstva i sposobni su zadržati vodu.⁷⁵

Sposobnost zadržavanja vode i izdržljivosti vremenskih uvjeta u svim godišnjim dobima znači da je STERED idealna za korištenje kao baza za 'zelene krovove', koji omogućuju rast trave i drugih biljaka. Zeleni krovovi nude izvrsnu izolaciju i pomažu smanjiti račune za energiju. Tvrtka sada također kombinira i zelene krovove s

⁷⁴ Tallinn Airport, *EU-Funded Projects*, op. cit.

⁷⁵ Stered, Introduction, <http://www.stered.sk/uvod?lang=en>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

fotonaponskim pločama. Zbog kombinacije svojstava zadržavanja vode i zvučnog izoliranja, STERED se također koristi u novim tramvajskim prugama. Sekcije "zelene staze" pomažu poboljšanju urbanog okoliša apsorpcijom i potom polaganim otpuštanjem kišnice isparavanjem. To hladi i vlaži zrak, smanjujući buku i prašinu za lokalne stanovnike. Daljnje primjene STERED proizvoda uključuju izgradnju barijera buke za cestovnu i željezničku infrastrukturu.⁷⁶

Ukupna investicija u projekt "Recikliranje sintetičkih tkanina - promijenjenih, Krajné" iznosila je 4,5 mil. EUR, a Kohezijski fond EU pridonio je sa 1,9 mil. EUR kroz Operativni program "Okoliš" za programsko razdoblje 2007-2013. Investicija spada pod prioritet "Upravljanje otpadom". Provedba je trajala od siječnja 2010. do lipnja 2013. godine.⁷⁷

Inače, složena proizvodna linija za preradu tekstilnog materijala stvorena je uz pomoć Fonda za recikliranje, s glavnom idejom ponovnog korištenja tekstilnih materijala starih neiskorištenih automobila kako bi se smanjila količina otpada u Slovačkoj. Izrada i provedba ove ideje preselila je Slovačku na višu ljestvicu u smislu ispunjavanja propisa koje je izdao Europski parlament glede pravilnog zbrinjavanja starih vozila koja navode da bi trebalo biti u mogućnosti razložiti 95% težine vozila. Uz potporu strukturnih fondova, projekt STERED proširio se na obradu tekstilnog materijala od tvrtki za proizvodnju auto dijelova. Upotrijebljena je financijska potpora Europske unije kako bi se dovršila proizvodna površina, povećavao kapacitet prerade i poboljšali proizvodi. Projekt također podupire Europsku uniju o procjeni otpadnog materijala i njezinu ponovnom korištenju kako bi se spasili prirodni resursi.⁷⁸

Zahvaljujući dijelom investicijama iz EU, PR Krajné 2018. godine zapošljava 41 djelatnika. Daljnja ekspanzija u 2019. trebala bi dovesti do 25 dodatnih radnih mjesta. Doprinosi iz Kohezijskog fonda EU dopunili su one iz privatnih izvora kojima su se plaćali istraživanje i razvoj, certifikat proizvoda, kao i troškovi razvoja i poslovanja. Tvornica je započela s recikliranjem materijala u 2012. i obradila 1,8 tona automobilske tekstilne industrije do 2017. godine. Potražnja za krajnjim proizvodima tvrtke raste. U 2018. godini planira se reciklirati 700 tona materijala, s povećavanjem

⁷⁶ European Commission, EU regional and urban development, Regional Policy, Projects, *Transforming waste textiles into innovative green products*, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/slovakia/transforming-waste-textiles-into-innovative-green-products, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

⁷⁷ *Loc. cit.*

⁷⁸ Stered, *op. cit.*

na oko 1,8 kilo tona u 2019. godini.⁷⁹ Dakle, 2019. se namjerava reciklirati jednak iznos kao i prije u 5 godina.

4.6.4. Lindan u Baskiji- Španjolska

Četrdeset godina loše industrijske prakse u proizvodnji pesticida, lindana, dovele su područje Baskije (Španjolska) do toga da ima: 82 kilo tone opasnog otpada, od čega je 5 kilo tona u velikoj mjeri čisto i pohranjeno u dvije zatvorene tvornice i 77 kilo tona raspršenih na nekontroliran način na preko 33 lokacije s ukupnom površinom od oko 560 tis. m³ zagađenog zemljišta. Lindan, spoj heksaklorocikloheksana (HCH), opasan je za okoliš i klasificiran kao potencijalni karcinogen i endokrini disruptor. Kontaminira tlo, podzemne vode i vodotokove i raspršuje se u atmosferu kao para ili u kombinaciji s česticama prašine. Zatim dolazi i do hranidbenog lanca. EU je odlučila protupravljati njegovom poljoprivrednom uporabom 2003. godine.⁸⁰

Nakon studija u suradnji sa Sveučilištem u Baskiji, regionalno javno poduzeće za upravljanje okolišem povjerilo je Odjelu za regionalni razvoj Vlade u Baskiji implementaciju velikog projekta čišćenja od 1995. nadalje. Tehnički gledano, odabrana rješenja, na temelju dostupne tehnologije i veličine operacija, uključivala su izgradnju 2 zone izolacije. Prva (150 000 m³) bila je postavljena u Loiu kraj aerodroma Bilbao, a druga (412 000 m³), izgrađena uz pomoć Kohezijskog fonda, na planini Argalaru u Barakaldu, regiji na lijevoj obali rijeke Nervión-Ibaizabal. Njihov je razvoj zahtijevao desetke tisuća putovanja posebnim kontejnerima koji donose zagađenu zemlju s različitih mjesta. Cilj je bio zaustaviti onečišćenje i zadržati otpad s ciljem kasnijeg tretiranja. Izolacijske zone sastoje se od mineralnih i sintetičkih materijala (uključujući polietilen visoke gustoće), te su izrađene prema međunarodnim normama, uz sve mjere potrebne za tehnički pregled, zdravlje i sigurnost.⁸¹

Drugi ključni element u projektu je uklanjanje čistog HCH-a. U tu svrhu, Baskijsko tijelo je 1992. godine dobilo dozvolu za uporabu baznog kataliziranog procesa dechlorination (BCD) u regiji od američke agencije za zaštitu okoliša. Taj proces uništava HCH na temperaturi od 150 °C pomoću kemijske reakcije koja ga pretvara u

⁷⁹ European Commission, *Transforming waste textiles into innovative green products*, op. cit.

⁸⁰ European Commission, EU regional and urban development, Regional Policy, Projects, Lindane, a pretty name for a poison, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/spain/lindane-a-pretty-name-for-a-poison, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

⁸¹ Loc. cit.

natrijev klorid (sol), triklorobenzen (TCB) i vodu. Prije inauguracije postaje za obradu, na Barakaldu 1999. godine, istraživanja su maksimizirala učinkovitost reakcije kako bi se postigla stopa pretvorbe od 99,9995% na propusnost od jedne tone na sat. Također sufinancirani od strane Kohezijskog fonda, stanica je izgrađena u blizini zaliha kako bi se ograničio rizik prijevoza proizvoda. Cijeli projekt bio je predmet rigorozne zaštite okoliša. Ukupna investicija u projekt iznosila je 45,6 mil. EUR, a Kohezijski fond pridonio je sa 36,5 mil. EUR za programska razdoblja 1994-99. i 2000-06. Provedba je trajala dvije godine od 1999. do 2001.⁸²

Izolacija kontaminirane zemlje spasila je ekosustav od akumulirane degradacije dok je stimuliran socioekonomski razvoj u regiji poboljšavajući život svojih stanovnika i učinivši ga privlačnijim za poslovne subjekte. Što se tiče tretmana čistog HCH-a, u dvije godine rada prije njezinog isključenja u 2001., stanica je eliminirala 3,2 kilo tona lindana. Taj je postupak omogućio recikliranje 1,07 kilo tona TCB, destilirano i komercijalizirano kao primarni materijal za kemijsku industriju bez poteškoća povezanih s drugim metodama proizvodnje. Isto tako, sol nastala pretvorbom HCH je pročišćena i upotrijebljena za proizvodnju slane otopine. Ostatak (koji sadrži zemlju, šljunak, miješane nečistoće) prenesen je u izolacijske zone. U smislu zapošljavanja, izgradnja zona Argalario mobilizirala je oko 200 ljudi, a HCH tretman izravno je stvorio 20 radnih mjesta i preko 100 neizravno (dobavljači itd.).⁸³

⁸² *Loc. cit.*

⁸³ *Loc. cit.*

5. Projekti Kohezijskog fonda u Republici Hrvatskoj

U ovom poglavlju sažeto će se prikazati i prilike koje Hrvatska kroz kohezijsku politiku i Kohezijski fond Europske unije može ostvariti, pri čemu će uglavnom biti govora o dodijeljenim sredstvima za razdoblje 2014.-2020. i do sada provedenim projektima.

Dostupna sredstva iz ESI fondova koja su na raspolaganju Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju EU-a od 2014. do 2020. godine iznose oko 10,68 mlrd. eura. (prema podacima u Tablici 4).

Europska komisija potvrdila je Sporazum o partnerstvu, krovni strateški dokument Republike Hrvatske za korištenje navedenih sredstava. Tim se sporazumom pruža okvir za korištenje⁸⁴:

- 8,397 milijardi eura za ciljeve kohezijske politike
- 2,026 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj
- 253 milijuna eura iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo.

Za provođenje ciljeva kohezijske politike za razdoblje 2014.-2020. godine Hrvatska je pripremila dva operativna programa⁸⁵:

- „Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.“, koji definira prioritete za upotrebe sredstava iz EFRR-a i Kohezijskog fonda.
- „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“, koji definira prioritete za upotrebu sredstava iz ESF-a.

Ako se pogledaju podaci u Tablici 4, tada se zbrajanjem alokacija EFRR-a i Kohezijskog fonda dobije iznos od 6,88 mlrd. EUR za potrebe prvog operativnog programa u Hrvatskoj, a 1,52 mlrd. EUR za drugi operativni program.

Od spomenutih 10,68 mlrd. eura iz ESI fondova, kojoj se pridodaju još oko 1,2 milijarde eura sufinanciranja iz proračuna Republike Hrvatske, više od 11,8 mlrd.

⁸⁴ SAFU, Strukturni instrumenti – Programsko razdoblje 2014-2020, <http://www.safu.hr/hr/strukturni-instrumenti/programsko-razdoblje-2014-2020>, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)

⁸⁵ SAFU, Strukturni instrumenti – Operativni programi, <http://www.safu.hr/hr/strukturni-instrumenti/programsko-razdoblje-2014-2020/operativni-program>, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)

eura dodijeljeno je za pet prioriteta vezanih za poticanje konkurentnosti: istraživanje i inovacije, informacijske i telekomunikacijske tehnologije, razvoj malih i srednjih poduzeća, nisko ugljično gospodarstvo, te obrazovanje.⁸⁶

Tablica 17: Raspodjela alokacije iz ESI fondova za Republiku Hrvatsku 2014.-2020.

ESI fond	Alokacija (mlrd. EUR)
Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	4,32
Kohezijski fond	2,56
Europski socijalni fond (ESF)	1,52
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	2,03
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)	0,25
UKUPNO	10,68

Izvor: prema *SPORAZUM O PARTNERSTVU između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020.*, 2014, <http://www.strukturnifondovi.hr/vazni-dokumenti>, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)

U sljedećoj Tablici 5 prikazani su tematski ciljevi i raspodjela sredstava koji se odnose na Kohezijski fond. Radi se samo o šestom i sedmom tematskom cilju kohezijske politike: očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa te promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u infrastrukturi ključnih mreža. Razlog tome spomenut je i u prijašnjoj analizi alokacije sredstava prema tematskim ciljevima gdje su se podaci uspoređivali i sa Hrvatskom te je naglašeno da za ostale navedene ciljeve Hrvatskoj nisu namijenjena sredstva kroz Kohezijski fond.

⁸⁶ Europski strukturni i investicijski fondovi, Europska komisija i Vlada Republike Hrvatske usvojile Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-2020., <http://www.strukturnifondovi.hr/europska-komisija-i-vlada-republike-hrvatske-usvojile-operativni-program-konkurentnost-i-kohezija-2014-2020>, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)

Tablica 18: Okvirna raspodjela potpore Unije po tematskim ciljevima na nacionalnoj razini za Kohezijski fond

Tematski cilj	KF sredstva (mil. EUR)
Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa	1 649,3
Promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u infrastrukturi ključnih mreža	910,2
UKUPNO:	2 559,5

Izvor: prema *SPORAZUM O PARTNERSTVU između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020.*, 2014, <http://www.strukturnifondovi.hr/vazni-dokumenti>, (pristupljeno 1. srpnja 2016.).

Značajan iznos financijskih sredstava iz Kohezijskog fonda za tematski cilj 6, trebao bi doprinijeti približavanju Hrvatske standardima EU-a, a koji se odnose na gospodarenje vodom i otpadom. Očekuje se i povećanje količine otpada tretiranog na lokacijama za zbrinjavanje otpada, kao rezultat unapređenja postrojenja za zbrinjavanje otpada i upravljanje njime, te povećanje recikliranja otpada. Osim toga, trebale bi se osposobiti i odabrane lokacije koje su prethodno bile onečišćene otpadom (uključujući odlagališta komunalnog otpada koja trebaju biti sanirana i zatvorena, kao i mjesta koja su visoko zagađena uglavnom industrijskim otpadom).⁸⁷

Isto tako, korištenje Kohezijskog fonda u sektoru prometa doprinijet će kontinuiranoj modernizaciji željezničke mreže u Hrvatskoj, posebno željezničkih pruga osnovne mreže, a rezultat može biti povećanje željezničkog teretnog prometa i broja putnika u željezničkom prometu. Dodatni očekivani rezultati koji se tiču doprinosa Kohezijskog fonda bili bi poboljšanje usluga javnog urbanog prijevoza i kvalitete putovanja u urbanim aglomeracijama time pridonoseći smanjenju negativnih utjecaja javnog urbanog prijevoza na okoliš (kao što su zagušljivost, onečišćenje zraka, buka itd.). Nadalje, očekuje se poboljšanje povezanosti u smislu putovanja na naseljene otoke i s njih putem postupnog uvođenja održivih usluga prijevoza tijekom cijele godine, što

⁸⁷ *SPORAZUM O PARTNERSTVU između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020.*, 2014, str. 72., <http://www.strukturnifondovi.hr/vazni-dokumenti>, (pristupljeno 1. srpnja 2016.).

bi trebalo doprinijeti lokalnom gospodarskom rastu. Ujedno se očekuju povećani prometni tokovi na unutarnjim vodnim putovima (UVP) koji će se ostvariti poboljšanjem lučke infrastrukture (sposobnost obavljanja trgovine) i poboljšanom plovnošću osnovne TEN-T mreže UVP-ova u Hrvatskoj, također kao rezultat doprinosa iz Kohezijskog fonda.⁸⁸

5.1. Sustav vodoopskrbe i odvodnje s postrojenjem za pročišćavanje otpadnih voda Slavonskog Broda

U programskom periodu 2007-13. sufinanciranjem iz Kohezijskog fonda u Hrvatskoj se proveo projekt "Sustav vodoopskrbe i odvodnje s postrojenjem za pročišćavanje otpadnih voda Slavonskog Broda". Vrijeme provedbe bilo je od 2011. do 2014. godine. Ukupna investicija za projekt iznosila je 29,7 mil. eura, uz doprinos Kohezijskog fonda od 17,4 mil. eura. Projekt je financiran u okviru prioriteta "Zaštita hrvatskih vodnih resursa kroz poboljšanje vodoopskrbe i integriranih sustava za upravljanje otpadnim vodama" Operativnog programa "Okoliš"⁸⁹ u Hrvatskoj za razdoblje 2007-2013.⁹⁰

Ugovor o sufinanciranju projekta potpisan je između Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva (danas Ministarstva poljoprivrede), Hrvatskih voda, Grada Slavonskog Broda i TD Vodovoda d.o.o. Slavonski Brod.⁹¹

Provedbom projekta sustavi vodoopskrbe i odvodnje u gradu Slavonskom Brodu nadogradili su se i proširili. Radovi su uključivali izgradnju novog postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda. Ono što se htjelo postići su modernizacija infrastrukture vodoopskrbe i otpadnih voda kako bi se osiguralo da zadovoljavaju europske standarde, donoseći koristi stanovnicima i očuvanju okoliša sliva rijeke Dunav. Naime, dijelovi sustava vodoopskrbe bili su stari između 15 i 40 godina i procjenjivali

⁸⁸ *Loc. cit.*

⁸⁹ U razdoblju 2007-13. hrvatski Nacionalni strateškom referentni okvir iz 2013. bio je usmjeren na četiri operativna programa (OP) i sljedećim EU sredstvima: OP Promet - 120 milijuna eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj; OP Okoliš - 149,8 milijuna eura iz Kohezijskog fonda; OP Regionalna konkurentnost - 108,4 milijuna eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj; OP Razvoj ljudskih potencijala - 60 milijuna eura iz Europskog socijalnog fonda.

⁹⁰ European Commission, EU regional and urban development, Projects, *Improving water supply and wastewater treatment in Slavonski Brod*, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/croatia/improving-water-supply-and-wastewater-treatment-in-slavonski-brod, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

⁹¹ Grad Slavonski Brod, *Jedan od najvrjednijih infrastrukturnih EU projekata u Hrvatskoj ostvaren je u Slavonskom Brodu*, <http://www.slavonski-brod.hr/index.php/6316-jedan-od-najvrjednijih-infrastrukturnih-eu-projekata-u-hrvatskoj-ostvaren-je-u-slavonskom-brodu>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

su se gubici vode i do 43%. Cilj projekta bio je nadograditi mrežu i poboljšati sigurnost vodoopskrbe postojećim kupcima. Sustav se namjeravao i proširiti za novih 4 300 stanovnika.⁹²

Tada u nekim okolnim gradovima i selima (Gornja Vrba, Klakar i Podcrkavlje) nije bilo mreže za pročišćavanje otpadnih voda, a otpadne vode ispuštene iz sustava u Slavonskom Brodu puštane su netretirane u rijeku Savu, što je potencijalno uzrokovalo oštećenje okoliša. Projekt je bio predviđen za modernizaciju sustava odvodnje i izgradnju postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda kako bi se omogućilo učinkovito gospodarenje otpadnim vodama i kako bi se spojilo još skoro 10 tisuća dodatnih stanovnika u sustav pražnjenja. Cijela nadogradnja sustava vodoopskrbe i odvodnje trebala je povećati kvalitetu života oko 67 000 stanovnika i pridonijeti postizanju standarda zaštite okoliša u slivu rijeke Dunav.⁹³

Zahvaljujući ovom projektu, građani Slavonskog Broda danas imaju na raspolaganju značajno kvalitetniji sustav vodoopskrbe i odvodnje, a njegov najvrjedniji dio, uređaj za pročišćavanje otpadnih voda u Slavonskom Brodu, Europska komisija je proglasila i primjerom dobre prakse. Upravo kao nastavak projekta, u veljači 2015. godine potpisan je Ugovor o sufinanciranju projekta „Brod 2“, procijenjene vrijednosti oko 280 milijuna kuna, čija je svrha poboljšati vodno-komunalnu infrastrukturu na području aglomeracija Slavonski Brod, Brodski Stupnik, Garčin i Donji Andrijevc. TD Vodovod, kao nositelj projekta, s partnerima na projektu, snosi 15 % tog iznosa, dok se ostatak sufinancira iz Kohezijskog fonda. Projektom „Brod 2“ obuhvaćene su sve aktivnosti potrebne da bi se izgradila nedostajuća ili popravila neispravna vodno-komunalna infrastruktura bespovratnim sredstvima iz Kohezijskog fonda. Na taj način građanima kao korisnicima bit će omogućen još kvalitetniji sustav vodoopskrbe i odvodnje na području grada.⁹⁴

5.2. Pročišćavanje otpadnih voda i kanalizacije u Poreču

Druga faza projekta potpomognutog sredstvima Europske unije u okolici Poreča na zapadnoj obali Istarske županije u hrvatskom jadranskom području, nadograđuje objekte za pročišćavanje otpadnih voda i mulja kako bi se poboljšala pružanje takvih usluga. Ukupna investicija za projekt "Objekti za pročišćavanje otpadnih voda i

⁹² European Commission, *Improving water supply and wastewater treatment in Slavonski Brod*, op. cit.

⁹³ *Loc. cit.*

⁹⁴ Grad Slavonski Brod, op. cit.

kanalizaciju u Poreču, 2. faza" je 47,2 mil. eura, a Kohezijski fond EU ulaže 27,9 mil. eura.⁹⁵ U svrhu provedbe EU projekta, Europska komisija donijela odluku o prebacivanju dijela sredstava sufinanciranja iz Operativnog programa zaštite okoliša (programsko razdoblje 2007. - 2013.) u Operativni program konkurentnost i kohezija (programsko razdoblje 2014. – 2020.), čime je omogućena nesmetana realizacija projekta. Potpisom novih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava i ugovora o partnerstvu sa Gradom Porečom i Općinama Tar-Vabriga, Funtana i Vrsar, osigurano je financiranje projekta u dvije faze i učvršćene su partnerske veze u provedbi istog kroz dva programska razdoblja.⁹⁶

Provedba projekta bila je od prosinca 2014. do lipnja 2018. godine. Ugovor o sufinanciranju projekta potpisan je između Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU i Odvodnja Poreč d.o.o.⁹⁷

U prvoj fazi projekt je uključivao obnovu postojeće kanalizacijske mreže i izgradnju novih kanalizacijskih mreža. Sve u svemu, u toj se fazi radilo na 77,8 km kanalizacijskog sustava. Kao rezultat toga, 6 300 ljudi bilo je povezano s novim ili obnovljenim dijelovima mreže.⁹⁸

Nakon uspješnih provedbi prve i druge faze EU projekta, koje su uključivale dogradnju i rekonstrukciju 84,1 kilometara kanalizacijske mreže, izgradnju 32 nove i rekonstrukciju 50 postojećih crpnih stanica, te nabavu opreme za održavanje sustava javne odvodnje, sredinom 2018. započinju radovi na izgradnji četiri uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, te postrojenja za solarno sušenje i kompostiranje mulja.⁹⁹

⁹⁵ European Commission, EU regional and urban development, Projects, *Poboljšanja u postupanju s otpadnim vodama i muljem u Poreču*, Hrvatska, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/croatia/improvements-to-waste-water-and-sludge-treatment-in-porec-croatia, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

⁹⁶ Grad Poreč, *Počinje izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda unutar EU Projekta Poreč*, <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=27009&j=CRO>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

⁹⁷ European Commission, *Poboljšanja u postupanju s otpadnim vodama i muljem u Poreču*, Hrvatska, *op. cit.*

⁹⁸ *Loc. cit.*

⁹⁹ Grad Poreč, *op. cit.*

U novoj fazi¹⁰⁰ graditi će se nova infrastruktura koja će služiti za četiri četvrti: Lanterna, Poreč Sjever (sjever), Poreč jug (jug) i Vrsar. Ulaganje u infrastrukturu u sklopu projekta podrazumijeva obnovu četiri postojeća postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda, uključujući ugradnju membranskih bioreaktora. To ubrzava proces obrade i povećava količinu vode koju postrojenja mogu nositi. Također se trebalo graditi solarno napajanje mulja i kompostatora za obradu mulja proizvedenog u četiri postrojenja.¹⁰¹

Membranski bioreaktori ugrađeni u sklopu investicije su za upotrebu u tercijarnom postupanju s otpadnim vodama. Ovo je postupak završnog čišćenja koji poboljšava kvalitetu vode prije ponovne upotrebe ili ispuštanja u okoliš. Tercijarni tretman uklanja sve preostale anorganske spojeve, tvari kao što su dušik i fosfor, kao i bakterije, virusi i paraziti koji su štetni za javno zdravlje. Membranski bioreaktori omogućuju visokokvalitetno čišćenje tercijara. Procesi mogu proizvesti otpadne vode dovoljne kakvoće da se ispuštaju u obalne, površinske ili slane vode ili da se ponovno koriste u navodnjavanju. Druge prednosti membranskih bioreaktora u odnosu na konvencionalne postupke obrade uključuju njihov mali ugljični otisak, te jednostavnost njihove nadogradnje kako bi se nadogradili postojeća postrojenja za obradu.¹⁰² Ova faza projekta trebala bi završiti 2023.¹⁰³ godine.

¹⁰⁰ Prema izvorima u Hrvatskim medijima ovo bi bila druga faza projekta, a sve ranije prva faza. Međutim EU je podijelila prvu "hrvatsku" fazu na dva dijela kako bi razgraničila dio financiran prema razdoblju 2007-13. i tekućem razdoblju.

¹⁰¹ European Commission, *Poboljšanja u postupanju s otpadnim vodama i muljem u Poreču, Hrvatska*, op. cit.

¹⁰² Loc. cit.

¹⁰³ Odvodnja Poreč, Projekti, *EU projekt Poreč*, <http://odvodnjaporec.hr/projekti/projekt-porec/>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

6. Zaključak

Kohezijski fond, instrument je koji služi jačanju gospodarske i socijalne kohezije Europske unije. Zbog toga ima specifičnu ulogu djelovanja na one države koje su razvojem ispod prosjeka EU i usmjeren je uvijek na manji broj ciljeva kohezijske politike u različitim razdobljima. Tako je u razdoblju 2007-13. usmjeren samo na cilj Konvergencije kojem EU pridaje posebnu pozornost u želji da se manje razvijene države i regije što brže, lakše i efikasnije približe prosjeku cijele Unije. U zadnjem programskom razdoblju, Kohezijski fond je okrenut prema četiri tematska prioriteta (od ukupno jedanaest) vezanih za ugljik u gospodarstvu, klimatske promjene i prevencije opasnosti, očuvanje okoliša i učinkovitosti resursa te promicanje održivog prometa i njegovog razvoja. Unatoč usmjerenosti samo pojedinim područjima kohezijske politike i činjenice da Kohezijski fond nije jedan od najizdašnijih fondova EU, ovaj fond je važan zato što financira velike projekte koji zahtijevaju velike količine energije, vremena i financijskih ulaganja te imaju utjecaj na više razina.

Svi projekti su u skladu sa strategijama EU te stoga nastoje imati što jače pozitivne učinke na dijelove država, cijele države, čak i na regionalnoj i međuregionalnoj razini. Učinci tolikih razmjera, izravni i neizravni, mogu doći zbog činjenice da Fond ulaže u prometnu infrastrukturu koja je važna na široj razini od samog projekta ili države tj. imaju strateški značaj. Ulaganja u okolišna pitanja su ulaganja koja uglavnom nisu sama za sebe ili vezana za jedno područje gdje se provodi projekt. Zbog toga ista mogu potencijalno imati utjecaja i puno šire (pozitivnih i negativnih) također stvarajući puno mjerljivih i nemjerljivih učinaka koji se prelijevaju u svim smjerovima. To je važno zbog toga što se time ne samo postiže da se potpomogne ostvariti neki projekt nego se utječe na puno širu sliku i ubrzava proces kohezije i to na pametan i održiv način što su trenutno glavni ciljevi EU 2020.

Literatura

Knjige:

1. Maletić, I. (ur.), *EU PROJEKTI - od ideje do realizacije*, Zagreb, TIM4PIN d.o.o. za savjetovanje, 2016.
2. Vela, A., *Menadžment ESI fondova - Priručnik o pripremi i provedbi projekata financiranih iz ESI fondova u financijskoj perspektivi 2014.-2020.*, Zagreb, Školska knjiga, 2015.

Internet izvori:

1. Cohesion Financial Instrument Annual Report 1993/1994. COM (95) 1 final, 17 January 1995, <http://aei.pitt.edu/3992/1/3992.pdf>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
2. Commission report, Annual report of the Cohesion Fund 1999, Brussels, 11.01.2001., <http://aei.pitt.edu/42076/>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
3. Council regulation (EC) No 1164/94 of 16 May 1994 establishing a Cohesion Fund, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6f9354bd-c1ea-45c4-a259-bd7bc9a18f9a/language-en>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
4. European Commission, EU regional and urban development, Projects, *Improving water supply and wastewater treatment in Slavonski Brod*, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/croatia/improving-water-supply-and-wastewater-treatment-in-slavonski-brod, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
5. European Commission, EU regional and urban development, Projects, *Poboljšanja u postupanju s otpadnim vodama i muljem u Poreču*, Hrvatska, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/croatia/improvements-to-waste-water-and-sludge-treatment-in-porec-croatia, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
6. European Commission, EU regional and urban development, Regional Policy, Projects, *Strategic tram upgrade in Poznań helps get city moving*, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/poland/strategic-tram-upgrade-in-poznan-helps-get-city-moving
7. European Commission, EU regional and urban development, Regional Policy, Projects, *Business booming at revamped Tallinn airport*,

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/estonia/business-booming-at-revamped-tallinn-airport, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

8. European Commission, EU regional and urban development, Regional Policy, Projects, *Transforming waste textiles into innovative green products*, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/slovakia/transforming-waste-textiles-into-innovative-green-products, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
9. European Commission, EU regional and urban development, Regional Policy, Projects, Lindane, a pretty name for a poison, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/spain/lindane-a-pretty-name-for-a-poison, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
10. European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/4>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)
11. European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/6>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)
12. European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/7>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)
13. European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/8>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)
14. European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/dataset/ESIF-Regional-Policy-budget-by-country-2014-2020/fift-a67j>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)
15. European Commission, European Structural & Investment Funds, Data, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/cf>, (pristupljeno 20. rujna 2018.)
16. European Commission, *Expert evaluation network on the performance of Cohesion policy 2007-2013 Synthesis of National Reports 2013 January 2014*, http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/publications/evaluations/2012/expert-evaluation-network-delivering-policy-analysis-on-the-performance-of-cohesion-policy-2007-2013-synthesis-of-national-reports-2011, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
17. European Commission, Press releases database, Press Release details, Brussels, 28 February 2000., http://europa.eu/rapid/press-release-IP-00-196_en.htm, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

18. Europska komisija, *EU Payments to Member States with a breakdown by programming periods, Member States, Funds and years*, http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/evaluations/data-for-research/, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
19. Europska komisija, *Kohezijski fond*, http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/cohesion-fund/ (pristupljeno 1. srpnja 2016.)
20. Europska komisija, Opća uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Ulaganja u radna mjesta i rast, Promicanje razvoja i dobrog upravljanja u regijama i gradovima EU-a (Šesto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji)*, 2014, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion6/6cr_hr.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
21. Europska komisija, *Preusmjeravanje kohezijske politike EU-a za postizanje maksimalnog učinka na rast i zapošljavanje: reforma u 10 točaka*, 2013, ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/.../mag48_hr.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)
22. Europska komisija, *Uvod u kohezijsku politiku EU-a za razdoblje 2014.-2020.*, 2014, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_hr.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
23. Europski fondovi, *Kohezijski fond*, <http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
24. Europski fondovi, *Kohezijski fond*, http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/Kohezijski%20fond_0.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
25. Europski fondovi, *Okolišna infrastruktura*, <http://europski-fondovi.eu/content/okoli-na-infrastruktura>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
26. Europski fondovi, *Trans-European Transport Networks*, <http://europski-fondovi.eu/content/trans-european-transport-networks>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

27. Europski fondovi, *Transportna infrastruktura (izvan TEN-T mreža)*, <http://europski-fondovi.eu/content/transportna-infrastruktura-izvan-ten-t-mre>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
28. Europski fondovi, *Učinkovito korištenje energije i korištenje obnovljivih izvora energije*, <http://europski-fondovi.eu/content/u-inkovito-kori-tenje-energije-i-kori-tenje-obnovljivih-izvora-energije>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
29. Europski strukturni i investicijski fondovi, Europska komisija i Vlada Republike Hrvatske usvojile Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-2020., <http://www.strukturnifondovi.hr/europska-komisija-i-vlada-republike-hrvatske-usvojile-operativni-program-konkurentnost-i-kohezija-2014-2020>, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)
30. Fondation Robert Schuman, European Issues, How Europe can and should become the guardian of the Paris Agreement on climate change?, <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0450-how-europe-can-and-should-become-the-guardian-of-the-paris-agreement-on-climate-change>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
31. Grad Poreč, *Počinja izgradnja uređaja za pročišćivanje otpadnih voda unutar EU Projekta Poreč*, <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=27009&j=CRO>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
32. Grad Slavonski Brod, *Jedan od najvrjednijih infrastrukturnih EU projekata u Hrvatskoj ostvaren je u Slavonskom Brodu*, <http://www.slavonski-brod.hr/index.php/6316-jedan-od-najvrjednijih-infrastrukturnih-eu-projekata-u-hrvatskoj-ostvaren-je-u-slavonskom-brodu>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
33. Hrvatska gospodarska komora, *Ususret fondovima Kohezijske politike u Hrvatskoj; Kohezijska politika, Strukturni fondovi, Kohezijski fond i primjeri*, 2013, str. 18., http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publikacija_kohezija_2013.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)
34. Hrvatska gospodarska komora, *Ususret fondovima Kohezijske politike u Hrvatskoj; Kohezijska politika, Strukturni fondovi, Kohezijski fond i primjeri*, svibanj 2013, str. 7.,

http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publicacija_kohezija_2013.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)

35. Odluka Komisije od 4. kolovoza 2006. o sastavljanju popisa država članica prihvatljivih za financiranje iz Kohezijskog fonda za razdoblje od 2007. do 2013., Službeni list Europske unije, 6.9.2006., str. 28., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006D0596&from=EN>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
36. Odvodnja Poreč, Projekti, EU projekt Poreč, <http://odvodnjaporec.hr/projekti/projekt-porec/>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
37. Poznan, *Strategy for the city of Poznan 2030*, Part 4, 2010., <http://www.poznan.pl/mim/wos/development-strategy-for-the-city-of-poznan-to-2030.doc,1017,20002/development-strategy-for-the-city-of-poznan-to-2030,44506.html>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
38. SAFU, Strukturni instrumenti – Operativni programi, <http://www.safu.hr/hr/strukturni-instrumenti/programsko-razdoblje-2014-2020/operativni-program>, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)
39. SAFU, Strukturni instrumenti – Programsko razdoblje 2014-2020, <http://www.safu.hr/hr/strukturni-instrumenti/programsko-razdoblje-2014-2020>, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)
40. SPORAZUM O PARTNERSTVU između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020., 2014, <http://www.strukturnifondovi.hr/vazni-dokumenti>, (pristupljeno 1. srpnja 2016.)
41. Stered, Introduction, <http://www.stered.sk/uvod?lang=en>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
42. Tallinn Airport, Tallinna Lennujaam, About Us, *EU-Funded Projects*, <https://www.tallinn-airport.ee/en/about-us/eu-funded-projects/>, (pristupljeno 1. rujna 2018.)

43. The World Bank, Indicator, GDP (current US\$), Greece, https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=GR&year_low_desc=false, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
44. The World Bank, Indicator, GDP (current US\$), Ireland, https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=IE&name_desc=false, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
45. The World Bank, Indicator, GDP (current US\$), Portugal, https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=PT&name_desc=true, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
46. The World Bank, Indicator, GDP (current US\$), Spain, https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=ES&name_desc=true, (pristupljeno 1. rujna 2018.)
47. *Treaty on European Union, 1992.*, https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/.../treaty_on_european_union_en.pdf, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
48. *UREDBA (EU) br. 1300/2013 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 17. prosinca 2013.*, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1300&from=HR>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)
49. *Uredba Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. o utvrđivanju općih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1260/1999*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006R1083&from=EN>, (pristupljeno 1. srpnja 2018.)

Popis tablica i grafikona

Popis tablica

Tablica 1: Indikativna raspodjela ukupnih sredstava po državama i godinama (1993-99.) u milijunima	12
Tablica 2: Smanjenje deficita javnog sektora po državama (1993-99.)	13
Tablica 3: Obveze i plaćanja prema državama i sektorima (1993-99.)	15
Tablica 4: Alokacije KF-a prema sektorima i podsektorima (1993-99.).....	17
Tablica 5: Podjela financijskih sredstava prema ciljevima i fondovima u razdoblju 2007-2013. (u mlrd. EUR i %).....	20
Tablica 6: Iskoristivost Kohezijskog fonda po godinama u razdoblju 2007.-2013. (u mil. EUR i %)	23
Tablica 7: Iskoristivost Kohezijskog fonda po zemljama u razdoblju 2007.-2013. (u mil. EUR i %)	26
Tablica 8: Zajednički pokazatelji ostvarenja za Kohezijski fond.....	35
Tablica 9: Odnosi EU i nacionalnih plaćanja za tematski cilj 4. (2014-20.)	37
Tablica 10: Pokazatelji za tematski cilj 4. (2014-20.)	38
Tablica 11: Odnosi EU i Nacionalnih plaćanja za tematski cilj 5. (2014-20.)	39
Tablica 12: Pokazatelji za tematski cilj 5. (2014-20.)	40
Tablica 13: Odnosi EU i Nacionalnih plaćanja za tematski cilj 6. (2014-20.)	41
Tablica 14: Pokazatelji za tematski cilj 6. (2014-20.)	42
Tablica 15: Odnosi EU i Nacionalnih plaćanja za tematski cilj 7. (2014-20.)	44
Tablica 16: Pokazatelji za tematski cilj 7. (2014-20.)	45
Tablica 17: Raspodjela alokacije iz ESI fondova za Republiku Hrvatsku 2014.-2020.	57
Tablica 18: Okvirna raspodjela potpore Unije po tematskim ciljevima na nacionalnoj razini za Kohezijski fond	58

Popis grafikona

Grafikon 1: Udio isplaćenih u odnosu na ugovorena sredstva Kohezijskog fonda prema EU državama članicama, za razdoblje 2007.-2013.	27
Grafikon 2: Raspodjela sredstava na tematske ciljeve (u milijardama EUR i %), 2014.-2020.	30
Grafikon 3: Proračun Kohezijskog fonda prema tematskim ciljevima	36
Grafikon 4: Proračun po zemljama članicama za tematski cilj 4. (2014-20.).....	38
Grafikon 5: Proračun po zemljama članicama za tematski cilj 5. (2014-20.).....	40
Grafikon 6: Proračun po zemljama članicama za tematski cilj 6. (2014-20.).....	42
Grafikon 7: Proračun po zemljama članicama za tematski cilj 7. (2014-20.).....	44
Grafikon 8: Proračun KF-a po zemljama u razdoblju 2014-2020.	46
Grafikon 9: Plaćena sredstva po godinama (ukupni troškovi).....	47
Grafikon 10: Plaćena sredstva po državama korisnicama Kohezijskog fonda (ukupni troškovi) % od planiranog	48

Sažetak

Kohezijski fond financijski je instrument Europske unije koji djeluje od 1994. godine i namijenjen je jačanju gospodarske i socijalne kohezije EU-a. Fond osigurava financijske doprinose projektima koji doprinose postizanju ciljeva utvrđenih Ugovorom o Europskoj uniji u području okoliša i prometa. Članice korisnice su one države s bruto nacionalnim proizvodom po stanovniku, mjenog paritetima kupovne moći, nižim od 90% prosjeka Zajednice, a koje imaju strategije koje vode do ispunjavanja uvjeta ekonomske konvergencije. U početku su samo četiri države članice odgovarale ovom uvjetu (Španjolska, Portugal, Grčka, Irska), a danas, nakon tri nova proširenja, fond broji 15 korisnica. Glavni potprogrami kojima se bavi Kohezijski fond i projekti koje sufinancira su iz područja Transeuropskih prometnih mreža (TEN-T mreža), Transportna infrastruktura (izvan TEN-T mreža), Okolišna infrastruktura te Učinkovito korištenje energije i korištenje obnovljivih izvora energije.

Ključne riječi:

Kohezijski fond, Europska unija, Kohezijska politika, Okoliš, Transport

Summary

The Cohesion Fund is a financial instrument of the European Union which has been in operation since 1994 and is intended to strengthen the economic and social cohesion of the EU. The Fund provides financial contributions to projects contributing to the achievement of the objectives set out in the Treaty on the European Union in the field of environment and transport. Beneficiaries are those countries with gross national product per capita, measured by purchasing power parities, lower than 90% of the Community average, which have strategies leading to the fulfillment of economic convergence conditions. Initially only four member states responded to this condition (Spain, Portugal, Greece, Ireland), and today, after three new extensions, the fund has 15 beneficiaries. Main Cohesion Fund programs and projects co-financed are the Transeuropean Transport Network (TEN-T Network), Transport Infrastructure (outside the TEN-T network), Environmental Infrastructure and Efficient Use of Energy and Renewable Energy Sources.

Keywords:

Cohesion Fund, European Union, Cohesion Policy, Environment, Transport